

Jaardocument
2018

Samen. Sterker. Verder

Inhoud

DEEL 1: BESTUURLIJK VERSLAG 2018	5
Inleiding.....	7
1 Profiel van de organisatie.....	9
1.1 Juridische structuur/missie	9
1.2 Hulpvormen en cliëntgroepen	9
1.3 Werkgebied	10
2 Kernprestaties	11
2.1 Aantallen cliënten.....	11
2.2 Capaciteit en productie	11
2.3 Personeelsformatie.....	11
2.4 Prestatie-indicatoren.....	11
3 Hulpverlening en maatschappelijke ontwikkeling.....	13
3.1 Bijzondere projecten.....	23
3.2 Samenwerkingsrelaties	24
3.3 Fondsen en vriendenstichting.....	25
4 Toezicht, bestuur en medezeggenschap.....	27
4.1 Governance code	27
4.2 Toezichthoudend orgaan	27
4.3 Bestuur.....	29
4.4 Medezeggenschap	29
4.4.1 Cliëntparticipatie	29
5 Beleid en kwaliteit	31
5.1 Kwaliteit en certificering.....	31
5.2 Cliëntvertrouwenspersoon	31
5.3 Klachten	31
5.4 Personeelsbeleid en kwaliteit van het werk	33
5.4.1 Stages	34
5.4.2 Medewerkersvertrouwenspersoon	34
5.4.3 Ondersteuning, opleiding, deskundigheid	34
5.5 Facilitaire zaken, huisvesting en ontwikkelingen	35
5.6 Hoofdlijnen financieel beleid	36
5.6.1 Beschrijving positie op balansdatum	36
5.7 Risicobeleid	38
5.7.1 Strategische risico's	38
5.7.2 Operationele risico's.....	39
5.7.3 Financiële risico's.....	40

DEEL 2: JAARREKENING.....	41
DEEL 3: BIJLAGEN	85
A. Jaaroverzicht 2018 - hulptrajecten per gemeente en kerngetallen specialistische jeugdhulp .	87
B. Verslag pleegouderraad 2018	95
C. Verslag ondernemingsraad 2018	99

DEEL 1: BESTUURLIJK VERSLAG 2018 ¹

---

¹ In voorschrift ministerie VWS 'maatschappelijk verslag' genoemd.

Inleiding

Vanuit Enver bieden we adequate jeugd- en opvoedhulp, dit doen we vanuit drie kernwaarden:

vertrouwen, verbinden en versterken

De medewerkers van Enver dragen uit dat ieder mens ertoe doet, talenten heeft en meedoet. Zij staan voor het versterken van kinderen, jongeren en ouders door het stimuleren van eigenwaarde, vergroten van zelfvertrouwen, benutten van talenten, delen van kennis en ervaring en versterken van het netwerk.

Binnen Enver hebben we in 2018 ingezet om de Enver kernwaarden te verankeren in het beleid en de kwaliteitszorg, zodat we de professionals adequaat kunnen ondersteunen bij het uitvoeren van hun taak:

professionele hulp bieden aan kinderen, jongeren en ouders bij opvoeden en opgroeien.

Voor onze cliënten - de kinderen, jongeren en ouders - gaat het om mee te kunnen doen, samen leven in een veilig thuis, een perspectief op een diploma, een baan en een zinvolle vrijetijdsbesteding. Onze medewerkers leggen daarom de focus op mogelijkheden en oplossingen.

De opdrachtgevers geven aan dat de hulp die Enver levert, wordt gewaardeerd en dat ze in Enver een flexibele en meedenkende partner zien die betrouwbaar en vernieuwend is. Dit heeft zich ook vertaald in de inhoud en het volume van opdrachten die Enver zijn gegund na aanbesteding of in het kader van (innovatie)subsidie.

Een goede waardering van opdrachtgevers is belangrijk evenzeer als een positieve waardering van onze cliënten, ook die waardering was er in 2018 zeker.

We hebben vanuit Enver ruim 11.500² kinderen, jongeren en gezinnen ondersteund en in de wijkteams heeft Enver 405 fte. ingezet. Daarnaast heeft Enver op veel terreinen bijgedragen aan vernieuwing van de jeugdhulp.

Enver ging in 2018 van start met stevige ambities rond versterking van de jeugdhulp en daarbij is samenwerking een must. Beter kansen creëren voor kinderen en jongeren is het doel en daarom maken we verbinding met partijen die hieraan een bijdrage kunnen leveren, zoals onderwijs, kinderopvang, woningbouwverenigingen, sportclubs en vrijwilligers.

Vanuit onze nieuwe organisatie hebben we in 2018 in alle gemeenten en regio's van ons werkgebied geïnvesteerd in de samenhang.

Met gemeenten en partners is gewerkt aan de ontwikkeling van sturen op resultaat, middels arrangementen waarin werkvormen (ambulante hulp, crisishulp, training, pleegzorg en residentiele hulp) en expertisegebieden (orthopedagogiek, psychiatrie) flexibel op maat ingezet worden.

De veranderingen in de jeugdzorg zijn groot, zoals het werken met sociale wijkteams, het werken met arrangementen en het herinrichten van het zorglandschap na de aanbesteding. De effecten van dergelijke ingrijpende veranderprocessen openbaren zich

---

² Dit is exclusief het aantal cliënten dat door Enver medewerkers via de wijkteams en Jeugdhulp op school is bereikt.

veelal niet op de korte termijn, maar pas na jaren. Op de korte termijn zien we nu ook de fricties omdat verandering extra investering vraagt, ander gedrag vereist en het nu eenmaal tijd kost om zaken opnieuw in te richten.

Doorgaans gaat de kost voor de baat uit, maar bij deze grote opdracht in het sociaal domein is het veronderstelde effect door de Rijksoverheid vertaald in een enorme korting op het budget voor gemeenten. Daarbij komt dat vanwege de inzet van zorg in wijken meer mensen worden bereikt.

De financiële knelpunten zijn groot en er staat veel druk op gemeenten en zorgorganisaties. Dit leidt tot veel discussie over het nieuwe stelsel.

We hebben vanuit Enver vertrouwen in een positief effect van meer samenhang in de ondersteuning van gezinnen en het versterken van het opvoedkundig klimaat in gezinnen, buurten, scholen en kinderopvang. Het leren werken met nieuwe concepten vereist ontwikkelruimte, onderzoek en ook wat geduld.

Onze medewerkers ervaren de druk die samenhangt met de bezuinigingen, de decentralisatie en transformatie ook, zij investeren in anders samenwerken en hun professionele ontwikkeling.

Een compliment voor alle medewerkers van Enver is zeker op zijn plaats. Bij de medewerkers is de betrokkenheid op de cliënten onverminderd groot en is de kwaliteit van de zorg steeds centraal blijven staan.

Thea Roelofs
Arlette Sprokkereef
Raad van bestuur

1 Profiel van de organisatie

Naam verslagleggende rechtspersoon	Stichting Enver
Adres	Lichtenauerlaan 222
Postcode	3062 ME
Plaats	Rotterdam
Telefoonnummer	085 4867070
Kamer van Koophandel ID-nummer Enver	68437056
E-mailadres	info@enver.nl
Internetpagina/website	www.enver.nl
Rechtsvorm	stichting

1.1 Juridische structuur/missie

Stichting Enver is een zelfstandige rechtspersoon met een raad van bestuur en een raad van toezicht. De stichting heeft tot doel het verlenen van ondersteuning, hulp en zorg bij opvoeden en opgroeien van jeugd, alsmede het bieden van ondersteuning ter bevordering van zelfredzaamheid en ontwikkeling en het ontplooiën van activiteiten die daaraan verwant of ondersteunend zijn.

Onze missie is dat kinderen en jongeren moeten kunnen opgroeien tot volwassenen die zelfstandig en volwaardig meedoen in de maatschappij. Staan problemen die ontwikkeling in de weg, dan helpt Enver graag.

Enver biedt jeugd- en opvoedhulp op maat, daar waar het nodig is: thuis, op school of in de wijk. Daarbij gaan we uit van de eigen kracht en verantwoordelijkheden van gezinnen, jongeren en hun sociale netwerk. Voor hulp die werkt is samenwerking met zorgpartners onmisbaar.

1.2 Hulpvormen en cliëntgroepen

Enver biedt hulp vanuit het kader van de Jeugdwet, de Wet maatschappelijk ondersteuning en de Zorgverzekeringswet aan jeugdigen (0-23 jaar) en hun ouders.

De hulpverlening van Enver bestaat uit:

- Basishulp vanuit wijkteams.
- Pleegzorg en netwerkpleegzorg.
- Ambulante jeugd en opvoedhulp:
  - in het gezin;
  - in kinderopvang of op school;
  - ambulante begeleiding voor tienermoeders en jongeren die ondersteuning nodig hebben bij het zelfstandig leven;
  - Omgangsbegeleiding; hulp bij complexe scheiding.
- 24 uurshulp op Enver locaties waar opvoeding, verzorging, training en behandeling geïntegreerd zijn en gecombineerd wordt met hulp in het gezin thuis.
- Daghulp op Enver locaties of locaties van kinderopvang of onderwijs waar diagnostiek, verzorging, training en behandeling geïntegreerd zijn en gecombineerd wordt met hulp in het gezin thuis.
- Begeleiding en verpleegkundige zorg, Daghulp en 24 uursrespijtzorg aan ernstig zieke kinderen.
- Begeleiding en opvang aan alleenstaande minderjarige vluchtelingen.
- Vrouwenopvang.

Enver biedt samen met de partners van jeugd-GGZ, LVB en scholen ondersteuning in Multi-professionele teams en middels integrale zorgprogramma's.

1.3 Werkgebied

Het werkgebied van Enver beslaat voornamelijk de regio's Rotterdam Rijnmond, Midden-Holland en Zuid-Holland Zuid. Daarnaast wordt Enver regelmatig gevraagd om hulp te bieden voor jeugdigen uit aanpalende regio's, indien dit bijvoorbeeld vanwege de fysieke afstand in het belang is van cliënten.

2 Kernprestaties

2.1 Aantallen cliënten

categorie	aantal
cliënten jeugdzorg incl. pleegzorg	7485
cliënten verpleegkundig dagverblijf	34
cliënten overig; onderwijs/jeugdzorg, vrouwenopvang, begeleiding jongeren 18-23 jaar	4012
Fte wijkteams	412
Aantal pleeggezinnen	1299

2.2 Capaciteit en productie

De zorg die Enver biedt, wordt gefinancierd door gemeenten, de zorgverzekeraars en scholen. Er zijn geen private activiteiten. De gegevens zijn opgenomen in de bijlagen.

2.3 Personeelsformatie

Personeel	fte	aantal
Medewerkers in loondienst per begin verslagjaar	1392,6 fte	1770
Medewerkers in loondienst per einde verslagjaar	1457,7 fte	1846
Medewerkers primair proces per begin verslag jaar	1106,7 fte	1401
Medewerkers primair proces per einde verslag jaar	1228,7 fte	1559

Verzuim	
Percentage verzuim totaal medewerkers in loondienst	6,4*
Meldingsfrequentie per keer per medewerker	0,6
Gemiddelde verzuimduur in dagen	38,7

*verzuim exclusief zwangerschapsverlof.

Vacatures	
Aantal vacatures opengesteld totaal medewerkers	186
Waarvan medewerkers primair proces	166
Waarvan medewerkers in ondersteunende diensten	20

2.4 Prestatie-indicatoren

Cliënten en hulpverleners stellen vast in welke mate de prestatie-indicatoren op individueel niveau zijn behaald. Deze informatie wordt op individueel niveau benut voor de vormgeving van de nazorg en wordt geaggregeerd benut voor verbetering en feedback. Bij de keuze van de prestatie-indicatoren sluit Enver aan bij het landelijk kader prestatie-indicatoren.

De mening van cliënten

Het perspectief, de doelen en de inzet van hulp worden met jongeren en ouders vastgesteld en vastgelegd in een overeenkomst. De cliënten krijgen bij beëindiging van de hulp een exit-vragenlijst voorgelegd. Deze vragenlijst meet de mate van tevredenheid over het nut van de hulp (rapportcijfer) en de mate waarmee de cliënt naar eigen inzicht verder kan zonder hulp.

Tweejaarlijks voert een onafhankelijk onderzoeksbureau een onderzoek naar de tevredenheid uit onder ouders die zorg ontvangen vanuit het verpleegkundig kinderdagverblijf. Bij Time-4-You, het OPDC en Schoolmaatschappelijk werk wordt gewerkt met een specifiek voor deze hulpsoorten ontwikkelde tevredenheidslijst. Ook bij sociale/wijkteams wordt de tevredenheid van de cliënten onderzocht, de resultaten worden verwerkt in specifieke verslagen over de wijkteams per gemeente.

De cliënten (van zorg op verwijzing) die de hulpverlening in 2018 afsloten, gaven Enver gemiddeld een 8,4. De ouders waardeerden de hulp gemiddeld met een 8,6 en de jongeren met een 8,2.

Bij het OPDC (zorg en voortgezet onderwijs) wordt een soortgelijk onderzoek gedaan, waarbij naast het oordeel van ouders en leerlingen, ook het oordeel van de school is gevraagd. De ouders en de leerlingen waardeerden de hulp in schooljaar 2017-2018 gemiddeld met een 8,8 resp. een 8,6 en scholen met een 8,4.

Bij Time-4-You (jeugdhulp in het beroepsonderwijs) en Schoolmaatschappelijk werk is een tevredenheidslijst voorgelegd aan de studenten/leerlingen. Hier scoorde de hulpverlening over 2018 als gemiddeld rapportcijfer een 8,5.

Bij het verpleegkundig kinderdagverblijf in de Pallieterburght wordt vanwege de aard van de zorg en bekostiging, het tevredenheidsonderzoek uitgevoerd door het onafhankelijke bureau MEI. De ouders zijn unaniem in hun waardering wat tot uitdrukking komt in een gemiddeld totaalcijfer van 8,3.

Doelrealisatie en reden beëindiging

Bij afsluiting van de hulp geven cliënten aan in welke mate zij de doelen als behaald zien. Per cliënt wordt een percentage doelrealisatie vastgesteld. Over 2018 was het gemiddelde percentage doelrealisatie van alle cliënten: 67%.

Bij afsluiting van de hulpverlening wordt vastgesteld wat de reden van beëindiging is. In 76% van de afsluitingen gaat het om een 'beëindiging volgens plan'. Van de 24% niet planmatige afsluitingen is bij 14% sprake van 'beëindiging in overleg'. Enver voldoet aan de norm (>85% 'volgens plan' of 'in overleg').

3 Hulpverlening en maatschappelijke ontwikkeling

Om de ondersteuning aan kinderen, jongeren en gezinnen dichtbij en zo gewoon mogelijk vorm te geven, zijn binnen Enver in alle regio's gebiedsteams gevormd. Hierin komen de werkvormen per gebied samen. De gebiedsteams investeren in de relatie met de maatschappelijke spelers in het eigen werkgebied.

Per werkgebied verschillen de mogelijkheden, omdat de maatschappelijke infrastructuur per gebied anders is en omdat Enver per gemeente en regio is gecontracteerd. Enver staat met haar gebiedsgerichte werkwijze midden in de samenleving en levert een bijdrage aan het lokaal en regionaal zorglandschap met sterke (jeugd)professionals.

De contextanalyses zijn in 2018 uitgevoerd door veel Enver teams en hebben zicht gegeven op belangrijke ontwikkelmogelijkheden.

Met deze gegevens en met de input vanuit de dagelijkse praktijk, cliëntenorganisaties en wetenschap, herijken we de methodische kaders en werkwijzen. We benutten de landelijke richtlijnen Jeugdzorg en Jeugdbescherming en de kennis over werkzame ingrediënten van interventies.

Omdat kinderen, jongeren en ouders die bij Enver komen allemaal anders zijn en andere vragen en behoeften hebben, staat maatwerk voorop. We sluiten in de zorg en begeleiding altijd aan bij hun specifieke situatie en bieden de hulp thuis of zo dicht mogelijk bij huis en in de dagelijkse leefomgeving. Dat doen we samen met andere partijen die belangrijk zijn om de doelen, die we met kinderen, jongeren en ouders hebben afgesproken, te kunnen realiseren. We werken zodoende samen met tal van organisaties, scholen, sportclubs en wijkvoorzieningen. Er is in 2018 door jeugdzorgwerkers van Enver, nog intensiever dan voorheen gebruikelijk was, actief verbinding gelegd met het persoonlijke netwerk van de jeugdigen.

In 2018 is in Rotterdam Rijnmond gestart met het nieuwe model van arrangeren en resultaatsturing en in Zuid-Holland Zuid is het werken met zorgprofielen verder ontwikkeld. Het werken met arrangementen is in de plaats gekomen van het werken op basis van producten. Arrangementen worden deels ook samen met andere organisaties/expertises vorm gegeven met hoofd- en onderaannemerschap. Deze nieuwe manier van werken vraagt creativiteit van zowel de professionals als van de ondersteunende diensten.

We richten ons, in beleid en ondersteunende systemen, op het terugbrengen van administratieve taken. Deze ambitie is in 2018 nog niet voldoende gerealiseerd, maar er is een start gemaakt om een aantal zaken simpeler te maken, daarvoor gaan we ook nieuwe technische oplossingen introduceren. Zo is in 2018 een onderzoek gestart omtrent een slimmer cliëntregistratiesysteem en een app voor kilometerdeclaraties.

Een aantal thema's in 2018

Zorg in de directe leefomgeving met inzet van het eigen netwerk

JIM/InVerbinding

De afkorting JIM staat voor Jouw Ingebrachte Mentor. Natuurlijk mentorschap door volwassenen in het sociaal netwerk die, naast ouders, jongeren een steun in de rug bieden. Deze werkwijze benut Enver inmiddels in verschillende vormen van begeleiding en behandeling.

De InVerbindingsteams zijn teams waarin samengewerkt wordt door Jeugd & Opvoedhulp met psychiatrie, verslavingszorg en zorg voor licht verstandelijk beperkten.

De doelgroep betreft alle jongeren waarbij sprake is van (dreigende) uithuisplaatsing. Inzet is om een ambulante lokaal antwoord te bieden op een residentiele vraag. De kracht van het hulpaanbod van InVerbinding zit in de drie pijlers:

- het intersectoraal samenwerken;
- het werken met de JIM-aanpak;
- de integratie van residentiële en ambulante behandeling.

JIM/InVerbindingsteams zijn in alle regio's gestart in de samenwerking met de specifieke partners LVB en jeugd-GGZ en verslavingszorg.

Jeugdhulp in samenwerking met onderwijs

De ontwikkeling van integrale jeugdzorg met onderwijs is een belangrijk speerpunt voor Enver. Het stimuleren en organiseren van interprofessionele samenwerking van onderwijs en jeugdhulp is nodig om kinderen te ondersteunen. Nog teveel kinderen vallen uit het reguliere onderwijs, zitten thuis of presteren onder hun kunnen vanwege; problemen thuis, problemen in de klas of omdat ze met zichzelf in de knoop zitten.

Op het uitvoeringsniveau is in de samenwerking van leerkrachten en jeugdprofessionals veel winst te behalen. We streven intersectorale samenwerking na, waarbij gemeenten, scholen en zorgorganisaties de diverse expertises en budgetten koppelen.

In alle regio's is samenwerking met scholen georganiseerd, zie verder onder regio's.

Pleegzorg

Pleegzorg is ingebed in de regionale Enver-teams. In alle werkgebieden worden pleegouders geworven, zo is er de campagne rond 'pleegzorg in de buurt' en organiseren ook gemeenten activiteiten voor pleegouders. Enver werkt ook veel samen met netwerkpleegzorg. Daarmee kan een kind in een vertrouwde omgeving verder opgroeien en daarbij wordt het gezin professioneel begeleid. Vanuit het Servicecentrum Pleegzorg wordt de methodische ontwikkeling geborgd.

Wijkteams

In drie gemeenten in Midden-Holland, acht gemeenten in Rotterdam Rijnmond en in zes gemeenten in Zuid-Holland Zuid werken Enver medewerkers in de wijkteams. In totaal werken ongeveer 490 professionals van Enver in wijkteams, naast jeugdprofessionals levert Enver gedragswetenschappers en praktijkleiders die de teams ondersteunen.

Onze medewerkers ervaren dat het meerwaarde heeft om met mensen met een verschillende achtergrond en expertise in de wijkteams samen te werken.

Medewerkers geven aan dat de kracht van de wijkteams vooral bestaat uit:

- de in een wijkteam aanwezige brede kennis en ervaring;
- de samenwerkingsbereidheid vanuit de verschillende kennisgebieden;
- de kennis van en samenwerking met partners in het wijknetwerk;

De wijkteams weten inmiddels mensen met multi-problematiek beter te bereiken en dat is goed nieuws. Als ze daarmee meer mensen doorverwijzen is dat ook wenselijk, omdat met tijdige doorverwijzingen, duurdere zorg op latere termijn wordt voorkomen. Voor de medewerkers in de wijkteams zijn ruimte voor hun deskundigheid en invloed op de vormgeving van het werk belangrijk om het anders werken in lijn met de intenties van de Jeugdwet voor elkaar te krijgen.

Ontwikkeling van effectieve jeugdhulp

Elke professional bij Enver werkt vanuit een netwerkgerichte- en oplossingsgerichte benadering. Methoden zoals Geweldloos Verzet en Signs of Safety worden ingezet om samen met jongeren en gezinnen te werken aan veiligheid. Daarnaast is specifieke expertise nodig voor bepaalde doelgroepen.

Door onderzoek dragen we bij aan kennisontwikkeling. We benutten ervaringen van kinderen, jongeren, ouders en professionals en maken gebruik van inzichten buiten ons werkveld.

In 2018 hebben we bijgedragen aan onderzoeken door ZonMw over de richtlijn 'Beslissen over uithuisplaatsing' en 'Effectieve interventies voor Multi-problem gezinnen'. Door Spirit, Just, Jeugdformaat en Enver is in 2018 een meerjarig evaluatieonderzoek gestart naar de ambulantisering van jeugdhulp met behulp van de JIM-aanpak.

Enver is lid van de Rotterdamse Zorg en het Autismenetwerk ZHZ, participeert in de academische werkplaats St-Raw en is deelnemer aan het CIKEO-Consortium Integratie Kennisbevordering Effectiviteit Opvoedonzekerheid-interventies.

Samen met Hogescholen is gewerkt aan de ontwikkeling van duurzame onderzoekslijnen, die dicht aansluiten bij de praktijk van alledag en werken we in leerwerk gemeenschappen aan kennisdeling en uitwisseling tussen startende en ervaren professionals.

We werken in de Garage 2020 samen met kennisorganisaties, universiteiten en designdenkers om vanuit verschillende invalshoeken ook te kijken naar oplossingen voor vraagstukken waar we in ons werk mee te maken hebben.

Overige Ontwikkelingen

Uitbreiding Pallieterburght

Naast de dagbehandeling is in de locatie Pallieterburght 24 uurszorg gestart. Het betreft zorg voor kinderen van 0 tot 16 jaar die ernstig en/of chronisch ziek zijn en waarbij continu verpleegkundig toezicht noodzakelijk is.

In het netwerk van deze kinderen zijn er veelal weinig mogelijkheden om de complexe zorg te delen. Door het tijdelijk overnemen van de zorg voor het kind, kan het gezin in balans blijven. Er zijn mogelijkheden voor:

- logeren (ter ontlasting van de thuissituatie);
- tijdelijk wonen (paar dagen per week tot een week);
- tijdelijk wonen voor enkele weken;
- palliatief terminale zorg.

Het project 'de procesversneller'

Het project 'de procesversneller' wordt in 2019 afgerond. Met innovatiesubsidie van de GRJR wordt door Lucertis en Enver voor het jonge kind een werkwijze ontwikkeld voor een integrale aanpak van dagbehandeling.

Alleenstaande Minderjarig Vluchtelingen

In Nederland zijn er met name alleenstaande minderjarige vluchtelingen uit Eritrea en Syrië ingestroomd. Er was in 2018 sprake van een afnemend aantal jongeren waarvoor opvang gerealiseerd moest worden. De jongeren die naar Nederland komen hebben in het

oorlogsgeweld vaak ouders, familie of vrienden verloren en zij hebben naast begeleiding bij het zelfstandig worden ook hulp nodig bij de verwerking van trauma en het gemis van familie. Een aantal jongeren kan in Nederland blijven en wordt indien mogelijk herenigd met ouders. Een aantal jongeren verkrijgt, bijvoorbeeld omdat het gevaar op onderdrukking of geweld in het land van herkomst minder is geworden, geen definitieve status en keert terug naar het land van herkomst of verdwijnt in de illegaliteit. Nidos coördineert de opvang en begeleiding en geeft zelf vorm aan het toezicht; de vervangende voogdij. De teamleden zijn zeer gemotiveerd voor deze doelgroep. Om de jongeren na hun 18de verjaardag ook onderdak, onderwijs, werk en ondersteuning te kunnen bieden zoeken de teams aansluiting bij gemeenten. Opdrachtgever Nidos waardeert de kwaliteit en de inzet van de Enver teams voor de opvang en het lange termijn perspectief van de jongeren. Enver heeft de aanbesteding voor de opvang en begeleiding in de regio's Dordrecht en Rotterdam Rijnmond vanuit Nidos gegund gekregen. In 2019 start Enver met dezelfde opvangcapaciteit als in 2018. Mogelijk wordt de capaciteit nog wat uitgebreid als dat nodig is. Bij de projecten voor AMV is de budgetruimte eigenlijk te krap. Een optimale bezetting is nodig om de exploitatie rond te krijgen.

Ontwikkelingen in de regio's

In de regio's heeft Enver zorg geleverd conform de afspraken omtrent kwaliteit en capaciteit. Ook wanneer de capaciteit volledig was benut, hebben we ons ingezet om bij ernstige problemen toch te acteren. We zien dat de behoefte aan jeugdhulp nog steeds groter is dan de zorg die door gemeenten is gecontracteerd. Met gemeenten en regio's overleggen we over knelpunten rond wachttijden en beschikbare oplossingen. Daarnaast nemen we actief deel aan zorglandschapstafels en transformatietafels om fricties samen met collega-zorgorganisaties en gemeenten op te lossen.

Regio Rotterdam Rijnmond

Vanuit de aanbesteding per 2018 in de regio Rotterdam Rijnmond is Enver gegund op de percelen voor Specialistisch Ambulante hulp, Daghulp, kortdurende 24 urenbehandeling, Pleegzorg, langdurig verblijf zoals gezinshuizen en kamertraining en crisishulp.

In 2018 was er na de aanbesteding van de specialistische jeugdhulp sprake van veel wisselingen in aanbieders en aanbod. Voor alle percelen is op de zogenoemde zorglandschapstafels gesproken over de ontwikkelingen in de vraag en het aanbod. Op een aantal percelen is de druk vanwege de ingevoerde budgetplafonds hoog. Enver heeft op alle percelen optimaal geïnvesteerd om zo doelmatig mogelijk aan de grote vraag te beantwoorden. In 2018 was er ook nog sprake van zorgcontinuïteit voor trajecten die gestart zijn in het oude model van producten. Het werken met arrangementen is geleidelijk op gang gekomen.

De wachttijden bij de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond zijn nog aanzienlijk en daarnaast was bij de Jeugdhulp op verwijzing geregeld ook sprake van te lange wachttijden.

Per 2018 is Enver hoofdaannemer voor de crisishulp met vier collega-zorgaanbieders Pameijer, Horizon, Yulius en Youz als onderaannemers. Dit heeft geresulteerd in één voordeur voor verwijzing vanuit het Crisis Interventie Team (CIT) en de acute dienst; geen noodbedden meer in combinatie met leef-behandelgroepen; meer ambulante crisishulp; de mogelijkheid om direct bij de start door het CIT ook ambulante crisishulp in te zetten en monitoring van capaciteit, bezetting en knelpunten. De verschuivingen ten gevolge van de aanbesteding hebben tot extra druk op de crisishulp en de aansluiting met de vervolghulp geleid. Maar ondanks die druk zijn in 2018 verbeteringen gerealiseerd, zoals het verder bekorten van de verblijfsduur, zijn er 8 capaciteitsplaatsen afgebouwd en zijn er meer casussen ambulante geholpen met de inzet van het netwerk. Er komen in de samenwerking met Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond ook visieverschillen over de inzet van 24 uren(crisis)hulp versus de inzet van netwerkoplossingen naar voren. Professionals hebben daarbij allen het belang van de cliënten voor ogen, maar werken soms vanuit een ander referentiekader en daarom investeren we in het onderzoeken van de diverse uitgangspunten en blijven met gemeenten, Jeugdbescherming en zorgaanbieders hierover in gesprek.

In 2017 is, voor de periode van anderhalf jaar, voor projecten innovatiesubsidie aangevraagd en gekregen bij de GRJR. Het betrof het ontwikkelen van een vernieuwende aanpak in aansluiting op de transformatieagenda. Naast de subsidie van de GRJR heeft Enver 25% uit eigen middelen geïnvesteerd in de volgende vernieuwingsprojecten:

- Het innovatieproject SPAN, waarin Enver, Pameijer en Yulius in Rotterdam-Zuid een multidisciplinair Specialistisch Ambulant Netwerk (SPAN) vormt rond de 13 wijkteams, heeft zich in 2018 zoals bedoeld ontwikkeld en zal in 2019 worden voortgezet met middelen vanuit het transformatiefonds. De wijkteammedewerkers kunnen SPAN direct inschakelen voor advies, meedenken en meewerken, d.w.z. samen met de wijkteammedewerker de hulp aan het gezin oppakken.
- Ook met innovatiesubsidie en in samenwerking met Yulius, is in 2018 gewerkt aan het ontwikkelen van Pleegzorg^{plus}, met als doel: het bieden van een stimulerende, veilige en stabiele (gezins)omgeving waarin de jeugdige zo normaal mogelijk kan opgroeien, zich positief kan ontwikkelen en op eigen benen kan staan. Pleegzorg^{plus} is het alternatief voor een breed scala aan residentiële voorzieningen van zorg, verblijf en behandeling. Het kan in plaats van een residentiële plaatsing worden ingezet en biedt de mogelijkheid om residentiële zorg eerder af te schalen. Er ligt een aanvraag

- bij de GRJR om de onderbenutting van de innovatiesubsidie in 2019 te mogen gebruiken voor de verdere ontwikkeling van Pleegzorg^{plus}.
- In samenwerking met Lucertis, Youz en Horizon zijn, ook met innovatiesubsidie van de GRJR, 12 jongeren met ervaring in de jeugdzorg opgeleid tot ervaringsdeskundigen (ExpEx). Zij worden ingezet als maatje, voorlichter of adviseur binnen onze eigen organisatie, maar ook bij gemeenten, op scholen e.d. Tevens zijn twee gecertificeerde ExpEx opgeleid tot trainer.
- De implementatie van de JIM-aanpak.

Jonge kind

Enver heeft veel expertise rond behandeling van jonge kinderen. De visie is dat we jonge kinderen, ook kinderen met gedragsproblemen zo gewoon mogelijk willen laten opgroeien. De expertise rond jonge kinderen van Enver omtrent het Jonge Kind wordt veelvuldig ingezet in diverse samenwerkingsverbanden met kinderopvang. Een voorbeeld hiervan is: 'Coaching on the Job'.

Enver is met Ipse de Bruggen een tussengroep voor dagbehandeling gestart, deze groep bleek nodig omdat bij jonge kinderen vaak nog niet helder is of en in hoeverre gedragsproblemen voortkomen uit een verstandelijke beperking en we willen voorkomen dat kinderen en ouders over en weer worden verwezen. Het initiatief wordt in 2019 gecontinueerd.

Innovatieproject Wonen en begeleiden (WEB) in Schiedam

Enver heeft vanuit haar ervaring met deze doelgroep de ambulante woonbegeleiding van Schiedamse jongeren met huisvestings- en ondersteuningsvragen ontwikkeld.

Een zorgvernieuwing waarin verschillende partijen met elkaar samenwerken: het Wijk Ondersteuningsteam (WOT), de woningcorporatie, de opvang van Alleenstaande Minderjarig Vluchtelingen (AMV), Regionaal loket Stroomopwaarts, de gemeente Schiedam en Enver.

De doelgroep betreft Schiedamse jongeren inclusief moeders in de leeftijd van 18-23 jaar die problemen hebben op het gebied van wonen en werken/leren, vaak gepaard gaande met financiële problemen. De jonge moeders hebben daarnaast begeleiding nodig bij de opvoeding van hun kind(eren). Ambulante woonbegeleiding biedt deze jongeren een combinatie van huisvesting en ondersteuning. We sluiten aan op en werken samen met het WOT en bestaande voorzieningen in Schiedam en dragen bij aan het creëren van gemêleerde wijken waarin jongeren integreren.

In 2018 heeft het WEB 16 jongeren begeleid.

Woonvoorziening dak- en thuisloze jongeren in Rotterdam

In nauw overleg met de gemeente Rotterdam is het gelukt de locatie Sandelingplein, met in totaal 41 24 uursplaatsen te behouden. De 11 crisisplaatsen zijn teruggebracht naar 2 en de vrijgekomen bedden zijn nu ook in gebruik voor Begeleid Wonen.

Daarnaast kan de werkwijze met nachttoezicht voortgezet worden.

Binnen het team woonbegeleiders voor jongeren vanaf 18 jaar is een aantal medewerkers specifiek gekoppeld aan de doelgroep jonge moeders.

Met het Rotterdamse Thuisloze-team is toegewerkt naar verbetering van de Vraag Verheldering waarmee de tijd dat jongeren 'wachtend' zijn tussen dakloosheid en een Begeleid Wonen plek, verkort kan worden en jongeren niet uit beeld geraken. De volgende stap is om samen met de gemeente te kijken naar mogelijkheden om de doorstroom te versnellen.

Wijkteams, in de regio Rotterdam Rijnmond

In de regio werken ruim 70 teams. De taken van de teams, de werkwijzen rond op- en afschalen naar specialistische hulp, de ruimte voor casusregie en/of uitvoering van de jeugdhulp en de aansluiting op algemene lokale voorzieningen zijn zeer verschillend. Het samenbrengen van kaders vanuit de gemeentelijke organisatie met kaders vanuit professionele zorgorganisaties, is niet altijd makkelijk. Samenwerking leidt echter ook tot een dynamiek waarin we tot nieuwe inzichten en werkwijzen komen, bijvoorbeeld in de aanpak van complexe gezinnen. Daarbij is het noodzakelijk handlingsruimte te behouden voor de professionals in de teams.

In Rotterdam worden de 43 wijkteams georganiseerd door de gemeente samen met een aantal zorgorganisaties, waaronder Enver. Gekozen is om de toegang tot de teams via de zogenoemde vraagwijzer of verwijzers te laten plaatsvinden. Uit onderzoek is naar voren gekomen dat bewoners die gebruik maken van de teams positief zijn over de werkwijze van de teams. Medewerkers hebben naast positieve ervaringen ook behoefte aan een aantal verbeteringen. Dit betreft onder andere minder tijdsbesteding aan administratieve processen. Schrapsessies en een nieuw digitaal systeem (Gidso) zijn ingezet om daar verbetering in te brengen.

In Rotterdam zijn de consultatie- en diagnoseteams doorontwikkeld naar expertiseteams in verbinding met de gedragswetenschappers van Enver die de wijkteams ondersteunen.

In de andere regiogemeenten werken per gemeente 1 tot 4 teams, in een aantal gemeenten is Enver ook betrokken bij de uitvoering.

Ambulant hulpverleners in de wijkteams worden geconfronteerd met forse en complexe problematiek: een toenemend aantal vechtscheidingen, schuldenproblematiek, verwaarlozing van kinderen en psychosociale problemen. We constateren dat medewerkers binnen wijkteams zich ontwikkelen op basis van de brede zorgvragen en het interprofessioneel samenwerken. Maar de hoge druk leidt ook tot veel verloop en een relatief hoog verzuim.

Regio Midden-Holland

Wijkteams en coöperatie Midden-Holland

Gouda, Zuidplas en Bodegraven-Reeuwijk werken met geïntegreerde lokale wijkteams van 0-100 jaar. Gouda en Bodegraven-Reeuwijk hebben een opdracht verstrekt aan de coöperatie wijkteams Midden-Holland. Enver levert jeugdhulpverleners voor begeleiding van jeugdigen tot 18 jaar. Overige leden van de coöperatie zijn: Kwadraad, MEE, ASVZ, Kwintes, Gemiva en Palet. De coöperatie is gezamenlijk verantwoordelijk voor de inhoud en ondersteuning. De opdracht vanuit de gemeente is voor 3 jaar. De coöperatie verzorgt een apart jaarverslag. Enver heeft in 2018 ook medewerkers geleverd voor de wijkteams in de gemeente Zuidplas.

Start experttafel

Er is een regionale experttafel opgestart. Het expertiseteam verbindt organisaties en professionals in de regio om in gezamenlijkheid te komen tot een antwoord op de zorgvraag van een jeugdige/gezin met complexe, meervoudige problematiek. Net als in de andere regio's wordt dit team gevormd uit medewerkers vanuit de jeugd-GGZ, Jeugd & Opvoedhulp en LVB. Het team heeft mandaat. De afspraak is 'Niet de deur uit voordat er een oplossing is'.

Nieuwe werkwijze 24 uurszorg/start InVerbindingsteam

Ondanks de intentie om minder kinderen uit huis te plaatsen, blijkt ook in Midden-Holland behoefte aan verblijfs capaciteit. De afbouw van de laatste jaren is niet parallel verlopen met de opbouw van alternatieven en daarom bleek het nodig om een extra groep op te zetten. Inmiddels staat de 24 uursvoorziening in Moordrecht. De groep is ingericht om samen met de jongeren afspraken te maken over hoe gaan we met elkaar om; vanuit eigen verantwoordelijkheid en gezamenlijkheid. Daarnaast wordt ook de ambulante jeugdhulp flexibeler ingezet. Er wordt meer samengewerkt met het systeem en netwerk. De JIM werkwijze is ingevoerd en een InVerbindingsteam is gestart. Om de veranderde werkwijzen te bekrachtigen en oude associaties los te laten krijgen de 24 uurslocaties nieuwe namen; KTC Gouda wordt Lariks, Taling wordt Linde, Moordrecht wordt Sequoia, Kameleon wordt Bonsai, De Ton wordt Meranti.

Samenwerking Curium-Enver

Curium en Enver hebben in 2018 een aanpak ontwikkeld om samen een dagbehandeling in te richten voor kinderen in de basisschoolleeftijd op locatie de Vlinder per 2019. Het betreft jonge kinderen (5-8 jaar) met een psychiatrisch beeld, meestal gepaard gaande met heftig acting-out gedrag. De hulp aan deze kinderen vereist een combinatie van psychiatrische expertise met de begeleidings- en behandel mogelijkheden op het gebied van jonge kinderen en hun ouders vanuit Enver.

Voortgang Jeugdhulp op School (JOS)

De JOS-aanpak, met een vaste (jeugd)hulpverlener op school, is na een succesvolle pilot geïmplementeerd op alle VO-scholen in Midden-Holland. De kracht van JOS is dat het als een netwerkorganisatie werkt. Verschillende aanbieders zijn als partner onderdeel van JOS. Dat maakt dat snel de juiste hulp kan worden ingezet. Naast de middelbare scholen zelf zijn Enver, Kwadraad, MEE, Jeugdgezondheidszorg, de lokale teams, Leerplicht en jeugd-GGZ de samenwerkingspartners én schakels in een sluitende aanpak. In november 2018 heeft een evaluatie plaats gevonden. Het succes van JOS komt opnieuw naar voren, daarnaast zijn er ook verbeterpunten en hierover zijn afspraken gemaakt.

Regio Zuid-Holland Zuid

Alliantie met ketenpartners voor adequatere aansluiting van vraag en aanbod in de zorg
 Samenwerking met ketenpartners en de gemeenten is nodig om te kunnen anticiperen op de vragen van de gemeenten. Het 'hecht' optrekken in alliantie met ASVZ, Yulius, Stichting Jeugdteams ZHZ en de Viersprong zorgt voor een solide basis om wendbaar te kunnen reageren op ontwikkelingen en gesignaleerde behoeften uit de regio. In Zuid-Holland Zuid zijn er veel knelpunten rond complexe casuïstiek, een relatief groot aantal jongeren wordt buiten de regio geplaatst. De regio heeft daarom middelen ter beschikking gesteld om in de regio passende oplossingen te bieden en daarin vervult de alliantie een rol. Er is gestart met de opzet van een 'Harmonica voorziening', waarbij een multidisciplinair team domein-overstijgend op een vrijgemaakte locatie korte- opmaat gemaakte interventies plaats kan laten vinden in samenwerking met het netwerk. Daarnaast vindt samenwerking in de regio plaats in de vorm van overbruggingshulp. De verschillende initiatieven worden in samenhang met elkaar gewaardeerd als een integrale benadering, waarbij de verantwoordelijkheid voor het oplossen van de knelpunten wordt gedeeld.

Ontwikkelingen in de aanpak

In 2018 hebben binnen Zuid-Holland Zuid belangrijke ontwikkelingen plaats gevonden op het gebied van zoveel mogelijk eigen regie en steun binnen en van het netwerk. Er is met extra budget vanuit de regio gestart met de opzet van JIM en InVerbindingsteams.

De 24 uurslocaties zijn gestart met de inzet van de methodiek van Geweldloos Verzet, mede om escalaties en uitplaatsingen te voorkomen.

Vanuit de afdeling Ouderschap & Scheiding (voorheen Omgangsbegeleiding) is in 2018 het initiatief genomen om samen met medewerkers van Assist een trainingsaanbod te ontwikkelen voor kinderen (5-12 jaar) betrokken bij scheiding, omdat hier veel vraag naar is.

Enver is nauw betrokken bij een initiatief vanuit de gemeente Dordrecht om een scheidingsloket in te gaan richten (scheiding vormt één van de zorgvoorspellers binnen het Lokaal Plan Jeugd van de gemeente).

Onderwijs-Zorg

In augustus 2018 is Pitstop Meerpaal samen met Yulius en Horizon naar een onderwijslocatie aan de Hugo van Gijnweg verhuisd. Hiermee komen diverse onderwijszorgvoorzieningen onder één dak. Het uit diverse professionals samengestelde team staat voor de gezamenlijk gestelde doelen: een expertisecentrum vormgeven waar alle jongeren die vastlopen op middelbaar onderwijs terecht kunnen, om onder deskundige begeleiding terug te werken naar school. Aan een dagprogramma wordt altijd een ambulante hulpverlener gekoppeld die met jongere en ouders aan de slag gaat en die de terugkeer naar school begeleidt.

Op de Loods vindt het praktijkprogramma Techniek plaats en de locatie Meerpaal heeft de groep Horeca.

In 2017 heeft stichting MATE een binnenvaartschip aangekocht, dit is met de rechtsvoorganger van Enver, TriviumLindenhof, verbouwd tot een leer-werk-behandel locatie. Mede dankzij ESF ondersteuning en sponsorgelden is dit gerealiseerd. Het doel was om jongeren die om uiteenlopende redenen niet pasten in een regulier onderwijs-

traject, voor de arbeidsmarkt niet aantrekkelijk waren en die op het punt stonden uit huis te worden geplaatst, een kans te bieden op een opleiding met baangarantie, waarbij er ook intensief aan gedrag gewerkt werd.

De 12 begeleidingstrajecten die in 2018 gerealiseerd zijn, zijn op één na succesvol afgerond.

Het bleek niet haalbaar om op langere termijn een 24-uurs jeugdhulp en onderwijsprogramma op de MATE in te richten dat voldoet aan alle kwaliteitseisen en dat tevens exploitabel blijft. Daarom is besloten het project in deze vorm vanuit Enver per oktober 2018 te beëindigen. De ambulante werkers die gekoppeld waren aan dit project zijn verder gegaan op de wijze die voor 2017 gehanteerd werd: multi-probleem jongeren worden intensief ambulante begeleid, ze krijgen de kans om stage te lopen op een binnenvaartschip uit ons netwerk en als ze gemotiveerd zijn krijgen ze de mogelijkheid om in samenwerking met Da Vinci college en Nova College een mbo-opleiding maritiem te volgen.

In het afgelopen jaar is de Samenwerking onderwijs-jeugdzorg in Gorinchem e.o. gecontinueerd en geïntensiveerd. SWV Driegang en Enver hebben de pilot met de Begeleiding en Onderwijsgroep omgezet naar een structureel gezamenlijk aanbod. Ook wordt training geboden voor jonge kinderen met gedragsproblematiek met daarnaast ouderbegeleiding en coaching van leerkrachten. Ook binnen Pasvorm (vo Gorinchem) is er een nauwe samenwerking met Enver (ambulante begeleiding op school en in de thuissituatie).

Ambulante teams

In 2018 is een start gemaakt met het formeren van ambulante teams waarin meerdere (specialistisch) ambulante disciplines vertegenwoordigd zijn. Doel hiervan is om tot een betere inzet en samenwerking te komen. Dit is nog volop in ontwikkeling.

Gezinsvormen

2018 is een bewogen jaar geweest voor de gezinshuizen vanwege diverse privé-omstandigheden van gezinshuisouders en verschuivingen in het aantal plekken. In juli 2018 is de samenwerking met de stichting Dushi Huis beëindigd. De gezinshuizen hebben in 2018 een professionaliseringsslag gemaakt door het invoeren van een matchingsprocedure en de start met crisisopvang.

Overgang naar zelfstandigheid vanuit de jeugdhulp

Het team van het Enver KTC heeft zich bekwaamd in het werken met multi-probleem jongeren op weg naar zelfstandigheid en is er in geslaagd om 90% van de jongeren positief uit te laten stromen. Met ondersteuning van de budgetcoaches zijn jongeren met voldoende saldo op hun bankrekening overgegaan naar zelfstandig wonen. De meeste jongeren zijn met een urgentieverklaring uitgestroomd, 20% keerde terug naar huis of ging samenwonen, 2% heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om tijdelijk een kamer te huren op de Begeleid Wonen locatie, die ingezet is als noodvoorziening voor jongeren die klaar zijn op het KTC, maar onvoldoende inkomen hebben om in aanmerking te komen voor een urgentieverklaring.

Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV)

In september 2018 is duidelijk geworden dat het Enver definitief gegund is om de komende drie jaar de opvang van minderjarige AMV jongeren te mogen blijven doen. In samenwerking met het Nidos nemen we deel aan een breed onderzoek over veiligheid op alle verblijfsvormen die we vanuit AMV kennen. We hebben inmiddels samen met de

betrokken medewerkers van alle locaties mee kunnen werken aan een aantal gezinsherenigingen.

Vanuit de diverse gemeenten zijn met de WMO lokale afspraken gemaakt waardoor we jongeren ook na hun 18de door kunnen blijven begeleiden op die gebieden waar zij nog zorg nodig hebben.

Alle teams hebben een professionele ontwikkeling ingezet die zich verder zal verbreden en uitbreiden in 2019. De verbinding wordt versterkt omdat dit vanuit aansturing door één manager wordt gerealiseerd.

Wijkteams in Dordrecht

Medewerkers van diverse organisaties (Enver, MEE^{plus}, Vivenz, Careyn en stichting Jeugdteams ZHZ) voor maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp en de Jeugdteamprofessionals, hebben de krachten gebundeld in het Sociaal Wijkteam. Ieder met een brede deskundigheid en hun eigen specialisme; denk aan kennis over zorg, jeugd, onderwijs, werk en inkomen, hulp bij schulden of het wegwijs maken in de wijk. Het Sociaal Wijkteam is er voor Dordtenaren van elke leeftijd. Het werkt nauw samen met vele andere partners in de buurt en stad en met organisaties die wat voor bewoners betekenen, zoals de huisarts, wijkverpleging, woningbouwverenigingen en vrijwilligersorganisaties. Samen wordt een sterke basis in de wijk gevormd, waar iedereen veilig en gezond kan opgroeien, zichzelf kan ontwikkelen en kan meedoen. Er zijn 6 Sociale Wijkteams (Centrum, Crabbehof, Krispijn, Stadspolders-Dubbeldam, Sterrenburg en Wielwijk), waar gastvrouwen inwoners direct te woord staan. De medewerkers van het Sociaal Wijkteam zijn ook te vinden in de wijk, bijvoorbeeld op school of in het wijkcentrum.

3.1 Bijzondere projecten

Garage2020 Rotterdam

Onder de naam Garage2020 worden innovaties in de jeugdhulp ontwikkeld, enkele voorbeelden:

- Luna is een project waarbij een robot wordt ontwikkeld die ouders met een verstandelijke beperking kan ondersteunen bij de zorg voor hun kind, waardoor het gezin zo zelfstandig mogelijk kan leven. Het betreft een samenwerking van Garage2020 met de TU Delft, CJG, ASVZ en MEE.
- Soemva is een vrolijk, interactief en fantasievol spel dat de sociale vaardigheden van gezinnen met jonge kinderen, in de leeftijd van 3 – 5 jaar, versterkt. Soemva is ontwikkeld in samenwerking met de gemeente Rotterdam vanuit de wetenschap dat als een kind op deze leeftijd sociale vaardigheden aangereikt krijgt de kans dat jeugdhulp nodig is afneemt.

Garage 2020 heeft in augustus 2018 drie aanvragen toegekend gekregen van CityLab010, de innovatiesubsidie van gemeente Rotterdam. De drie Garage2020-innovaties die vanuit CityLab010 gefinancierd worden, zijn: Monnie, Verticale Groep en Activi2.

- Monnie is een app die jongeren hulp biedt bij een betalingsachterstand om daarmee schulden te voorkomen.
- De Verticale Groep is een aanvulling op de structuur van school, waarbij kinderen van groep 3 t/m 8 in verticale groepen bij elkaar komen en daarmee weerbaarder worden tegen pestgedrag.
- Activi2 is een tool die moeders en hun dochters stimuleert om samen te bewegen om zo op een leuke manier de relatie en gezondheid van moeders en dochters in Rotterdam te verbeteren.

Deze concepten zullen de komende maanden worden gerealiseerd en getest.

ExpEx (Experienced Experts)

Met behulp van een innovatiesubsidie van de samenwerkende gemeenten Rotterdam Rijnmond heeft Enver in 2017 en 2018 in samenwerking met Youz, Lucertis en Horizon 22 jongeren met ervaring in de jeugdzorg kunnen werven en opleiden tot ervaringsdeskundigen. Zij worden ingezet als maatje voor andere jongeren, adviseur voor teams of opdrachtgevers zoals gemeenten, en bieden voorlichting op scholen. De ervaringen die tot nu toe zijn opgedaan wijzen uit dat zij vanuit het perspectief van jongeren bijdragen aan een goede aansluiting van de zorg op jongeren en beleidsmakers. Ze werken nauw samen met professionals, cliënten- en jongerenraden. We zetten dit project voort in 2019.

Enverlab

Een Enverlab is een themabijeenkomst waarin medewerkers samen in gesprek gaan en ethische dilemma's verkennen. Daarbij worden ook externe partners betrokken. Het eerste Enverlab 'Fraude melden door hulpverleners: een plicht, een verbod en/of een dilemma?', is georganiseerd met de Hogeschool Rotterdam. Daarin is naar de verschillende invalshoeken gekeken: de arbeidsrechtelijke, de juridische en de morele invalshoek en vanuit de beroepscode en tuchtrecht.

Het tweede Enverlab 'Talent voor Rotterdam' was een project van Enver over het voorkomen van schooluitval onder mbo-studenten.

Het derde Enverlab 'Wijkteams', was een terugkoppeling van de QuickScan die door Enver onder de wijkteammedewerkers is uitgezet en de (ondernomen) acties.

Het vierde Enverlab 'Opgroeien in armoede, leven met schulden', werd georganiseerd met een theatervoorstelling van Studio 52nd, over hoe leven met schulden en leven in armoede je handelen, denken en de ontwikkeling van je hersenen beïnvloedt.

Arbeidsmarkt, zij-instromers

Vanuit de Rotterdamse Zorg is een zij-instroom 'klas' (mbo- of hbo-niveau) gestart. 12 Kandidaten hebben bij jeugdzorg, GGZ en gehandicaptenzorg in Rotterdam Rijnmond werkervaring opgedaan, waaronder bij Enver. Per 2019 zijn hiervan 3 in dienst gekomen bij Enver. Deze zij-instromers worden intensief gecoacht door ervaren medewerkers binnen Enver.

3.2 Samenwerkingsrelaties

De belangrijkste samenwerking is die van de cliënten en mensen die voor hen belangrijk zijn met de jeugdzorgwerkers, alleen in samenwerking kunnen zij resultaat bereiken. Goede hulp wordt voor een belangrijk deel bepaald door het vermogen van de professionals om een relatie op te bouwen met kinderen, jongeren en ouders waarin doelgericht met hen en hun sociaal netwerk samengewerkt wordt. We hanteren daarbij onder andere de richtlijn 'Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp'. Daarnaast werken we uiteraard volop samen in het werkveld van jongeren en gezinnen met onder meer en zeker niet uitputtend:

Beleidsmatig en casuïstiek:

- Wijkteams.
- Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond en Jeugdbescherming West.
- Veilig Thuis organisaties.
- Zorgaanbieders J&O, GGZ en LVB.
- Huisartsen.
- Centra voor Jeugd en Gezin.

- Kinderopvang.
- Scholen.
- Erasmus MC-Sophia Kinderziekenhuis.
- Organisaties voor thuiszorg.
- Woningbouwverenigingen.

Samenwerking rond planning/beleid en bekostiging:

- Gemeenten in Rotterdam Rijnmond, Midden-Holland, Zuid-Holland Zuid en Holland Rijnland.
- Gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR), Serviceorganisatie ZHZ, NSDMH.
- Zorgverzekeraars als contractant van verpleegkundige kindzorg.
- ROC's Albeda en Zadkine, ID-college.
- Samenwerkingsverbanden PO en VO.

Samenwerking in het kader van cliëntbeleid met:

- Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ)/cliëntvertrouwenspersonen.
- Zorgbelang Midden-Holland.
- Landelijk Cliëntenforum Jeugdzorg (LCFJ).

Enver is aangesloten bij de (branche)organisaties; Jeugdzorg Nederland (JN), Federatie Opvang, Vereniging Gespecialiseerde Verpleegkundige Kindzorg, BINKZ vereniging van organisaties gespecialiseerd in de verpleegkundige kindzorg buiten het ziekenhuis en de Rotterdamse Zorg voor samenwerking rond arbeidsmarkt in de regio.

3.3 Fondsen en vriendenstichting

Enver ontvangt regelmatig giften van maatschappelijke organisaties. Deze giften worden aangevraagd door Stichting Vrienden van Enver voor kosten die direct betrekking hebben op kinderen, jongeren of gezinnen, zoals leefgeld, inrichtingskosten voor jongeren die zelfstandig gaan wonen, bijles of deelname aan een sportvereniging voor kinderen uit gezinnen waarbij de financiële middelen niet toereikend zijn.

De stichting schrijft eveneens fondsen aan voor een bijdrage aan groepsactiviteiten of innovaties.

Enver heeft een medewerker fondsenwerving ter beschikking gesteld aan de stichting Vrienden van Enver. De medewerker fondsenwerving is aanspreekpunt voor de medewerkers en externe geldverstrekkers (fondsen en andere donateurs) en beoordeelt de aanvragen en dient deze in bij een of meerdere fondsen.

De fondsen die cliënten van Enver in 2018 hebben ondersteund, zijn:

• Burkens Stichting	• Stichting Babyspullen
• Capelse Zwemvereniging (ACZ)	• Stichting Bekker-la Bastide-Fonds
• C.J. Jaski Fonds	• Stichting Bevordering van Volkskracht
• DeltaPORT Donatiefonds Schiedam	• Stichting Boschuyzen
• Fonds Bijzondere Noden Rotterdam	• Stichting DaDa
• Fonds DBL	• Stichting Elise Mathilde Fonds
• Fonds Schiedam Vlaardingen	• Stichting Iuvenus
• Gemeente Rotterdam Service Organisatie	• Stichting Maria Elias Fonds
• G. Ph. Verhagen-Stichting	• Stichting Pape-fonds
• Hendrik Pierson Fonds	• Stichting Physico
• Ja-Maar-Fonds	• Stichting Rust en Vreugd
• Je-Kunt-Het-Fonds	• Stichting Seacrest
	• Stichting Stad Rotterdam Anno 1720

- Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds
- Nationaal Fonds Kinderhulp
- Rotaryclub Kralingen
- Sint Laurensfonds
- Stichting AMVJ Gebouw Rotterdam
- Stichting Therapeutische Hulp aan Kinderen
- Stichting Weeshuis der Doopsgezinden
- Stichting Zonnige Jeugd
- Van Capellen Stichting
- Wijkdiaconie Open Hof Ommoord

In 2018 zijn er in totaal 345 aanvragen ingediend voor kinderen en gezinnen. 230 aanvragen werden ingediend bij Nationaal Fonds Kinderhulp, 38 aanvragen bij Fonds Bijzondere Noden Rotterdam, 14 bij Stichting Bekker-la Bastide-Fonds, 11 bij Stichting Maria Elias Fonds. De overige fondsen werden tussen de 1 en 6 keer aangeschreven. Stichting Vrienden van Enver legt jaarlijks met een jaarverslag verantwoording af over de activiteiten.

Fondsen rechtstreeks aangevraagd door Enver

Het komt ook voor dat er vanuit Enver fondsen en sponsors aangevraagd worden. Bij de inrichting en de aanschaf van aangepaste medische apparatuur en hulpmiddelen voor het verpleegkundig kindzorghuis (24 uurs) Pallieterburght, kreeg Enver financiële ondersteuning van de volgende fondsen en sponsors: Sint Laurensfonds; Van Capellen Stichting; Stichting DaDa; Stichting Pallieter; Algemene Capelse Zwemvereniging; SLF (een zogenaamd 'stil fonds', dat niet met naam genoemd wil worden); Stichting Elise Mathilde Fonds; G.Ph. Verhagen-Stichting; Stinafo "Het Gehandicapte Kind"; Stichting Iuvenus; Stichting Physico; en M.A.O.C. Gravin van Bylandtstichting. Serviceclub Lions Schiedam haalde in het kader van een project van stichting Het Vergeten Kind geld op voor een eigen sporthok voor de jongeren die verblijven in het fasehuis Edisonplein van Enver. Het SIDN Fonds heeft geholpen bij de financiering van de Luna opvoedrobot, ontwikkeld onder andere door de Garage2020.

4 Toezicht, bestuur en medezeggenschap

4.1 Governance code

Jeugdzorg is een maatschappelijke taak dat toezicht vereist dat daarbij aansluit. De leidraad voor het handelen van de raad van toezicht vormt de Enver visie en de Zorgbrede Governance Code. Enver heeft schriftelijk en inzichtelijk de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de raad van toezicht en het bestuur vastgelegd in een reglement voor de raad van toezicht en een reglement voor de raad van bestuur.

4.2 Toezichthoudend orgaan

De raad van toezicht bestaat uit 9 leden en kwam 5 keer bijeen in 2018 voor reguliere vergaderingen. De auditcommissie heeft 6 keer overlegd met de bestuurder en de controller over de financiële resultaten en de financiële positie van Enver. De commissie Werving heeft meerdere malen overlegd en gezamenlijke bijeenkomsten gehad met een afvaardiging van de ondernemingsraad, cliëntenraad en de pleegouderraad rond de benoeming van de tweede bestuurder.

Thema's die aan de orde zijn geweest:

- Instemming voordracht KPMG als accountant voor Enver.
- Vaststelling WNT klasse en bezoldiging raad van bestuur en raad van toezicht.
- Jaarcontrole en toelichting accountantsverslagen FlexusJeugdplein, Stek en TriviumLindenhof
- Managementletter en de bevindingen van de jaarcontrole FlexusJeugdplein, Stek en TriviumLindenhof met de accountants.
- Jaarrekeningen en jaarverslagen 2017 FlexusJeugdplein, Stek en TriviumLindenhof.
- Instemming oprichting coöperatie Midden-Holland.
- Stand van zaken proces rond andere vormen van subsidiëring en aanbestedingstrajecten.
- Samenwerking met gemeenten.
- De reguliere beleidscyclus met de viermaandelijke rapportages van de prestaties.
- Zichtbaarheid en inzicht raad van toezicht vergroten door diverse bezoeken aan locaties van Enver.
- Samenstellen commissie Werving bestuur.
- Benoeming tweede bestuurder Enver.
- Samenstellen Remuneratiecommissie, Auditcommissie, commissie Kwaliteit & Innovatie.
- AVG privacy wetgeving.
- Onderzoeken van Inspectie Jeugdzorg.
- Risicoanalyse en de jaarlijkse systeembeoordeling.
- Directiebeoordeling/managementreview 2018.
- Lloyd's rapportage inzake certificeringstraject en behalen van het certificaat ISO 9001.
- Vaststellen begroting 2019 .

De leden van de raad van toezicht ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden, deze valt binnen de normen van de NVTZ regeling en staat vermeld in de jaarrekening.

De raad van toezicht is aangesloten bij de NVTZ. De leden van de raad van toezicht zijn benoemd voor 4 jaar en zijn eenmaal herbenoembaar voor maximaal 4 jaar. Binnen de samenstelling van de raad van toezicht hebben geen wijzigingen plaatsgevonden in 2018.

naam	functie	nevenfuncties
Dhr. A. Rouvoet	voorzitter	Voorzitter van bestuur Zorgverzekeraars Nederland - Ambassadeur van het programma Scheiden zonder Schade (In opdracht van de ministeries van JenV en VWS) en voorzitter VN het gelijknamige Platform - Lid van het Algemeen Bestuur van VNO-NCW - Lid van het bestuur van Stichting Prinsjesdagontbijt - Lid van de Raad van Advies van het College voor de Rechten van de Mens - Voorzitter van de Maatschappelijke Advies Raad van de PO-Raad - Lid van de Adviesraad van de Augeo Foundation - Lid van de Raad van Advies van 'Lot', kinderrechten-initiatief van Herman van Veen - Lid van de Adviesraad van het World Healthcare Forum - Voorzitter van de jury van de Zorgmanager van het Jaar (jaarlijks)
Dhr. J.T.W. Krapels	vicevoorzitter	DGA, Krapels Advies B.V. - Directeur Cyclus nv - Moderator Nintes
Mevr. I.M.H. de Groen	lid	DGA, De Groen Results B.V - lid bestuur, Sint Laurensfonds, Rotterdam - lid bestuur, Kredietunie Oostland - Lid raad van toezicht 3B Wonen
Dhr. J.G. Bod	lid	Registeraccountant, partner bij PWC
Dhr. M. Muller	lid	CFO Credit Exchange Holding B.V. - Vicevoorzitter raad van toezicht/voorzitter audit committee en remuneratie Stichting Rhenam Wonen - Vicevoorzitter/ voorzitter audit committee raad van commissarissen Stichting Meerwonen - Vicevoorzitter raad van commissarissen en voorzitter auditcommissie, National Academic Verzekeringsmaatschappij N.V. - Lid raad van toezicht en voorzitter auditcommissie, Vincent van Gogh voor geestelijke gezondheidszorg
Dhr. C. Çörüz	lid	- Directeur Centrum Internationale Kindontvoering - Lid Transitie Autoriteit Jeugd
Mevr. E.L. Kuijper	lid	- Adviseur en bestuurder, oud-wethouder van Rotterdam - Voorzitter bestuur Stichting Rotterdamse Volksuniversiteit - Voorzitter bestuur Stichting Maas theater en dans voor een jongpubliek
Dhr. E.A. van Win	lid	Advocaat en mediator (en partner) bij De Clercq Advocaten Notarissen - Oud-voorzitter van de zakenvrienden van het Rijksmuseum van Oudheden - Voorzitter van het comité van aanbeveling van het Netwerk Bedrijfsethiek Nederland (NBN) - Lid Raad van Advies van Boom Juridisch - Voorzitter van het Ronald McDonald Huis Leiden

naam	functie	nevenfuncties
		<ul style="list-style-type: none"> - Congresambassadeur voor de stad Leiden - Raad van advies van de Leidse rechtswinkel
Dhr. H. Zwaveling	lid	Zelfstandig adviseur

4.3 Bestuur

In 2018 onderscheiden we twee bestuurlijke periodes:

In de periode tot 31 augustus 2018 functioneert er een éénhoofdig bestuur met Thea Roelofs. Per 1 september met de aanstelling van Arlette Sprokkereef functioneert er een tweehoofdig collegiaal bestuur.

naam	functie	nevenfuncties
Mevr. T.A.M. Roelofs	lid	<ul style="list-style-type: none"> - Lid Dagelijks Bestuur Jeugdzorg Nederland - Voorzitter OAJ (arbeidsvoorwaardenoverleg jeugdzorg) - Lid Coöperatiebestuur PGGM - Voorzitter fonds Seacrest - Bestuurslid deRotterdamseZorg - Lid bestuur stichting Vrienden van Enver
Mevr. A.S. Sprokkereef-Pons (per 1 september 2018)	lid	<ul style="list-style-type: none"> - lid RvT en voorzitter audit commissie Catharinastichting - lid RvT en lid financiële commissie Kraamzorg De Eilanden - gastdocent Hogeschool Rotterdam – afdeling gezondheidszorg - Travire MTC directeur tot 31 december 2018, opgeheven per 1 januari 2019, vanwege beëindiging van toezichthoudende activiteiten.

4.4 Medezeggenschap

Enver heeft ten behoeve van de cliënten een jongerenraad en een cliëntenraad.

De pleegouderraad (POR) behartigt als medezeggenschapsorgaan de belangen van de circa 1.500 pleegouders. De POR denkt kritisch mee en geeft advies over zaken die zich binnen de organisatie afspelen en in het bijzonder die zaken die de pleegzorg aangaan. Het jaarverslag van de POR is opgenomen in de bijlagen.

Bij Enver is een ondernemingsraad actief.

Alle onderwerpen waar advies of instemming waren vereist, zijn vanuit de ondernemingsraad van Enver met een positief advies of met instemming afgerond. Het jaarverslag van de ondernemingsraad is opgenomen in de bijlagen.

4.4.1 Cliëntparticipatie

Ouders en jeugdigen spelen uiteraard de hoofdrol in de hulpverlening, Enver biedt ondersteuning bij hun ontwikkeling. Daarbij wordt uitgegaan van mogelijkheden om regie te voeren over hun leven. We hebben in 2018 ook geconstateerd dat jeugdigen en ouders die ruimte voor eigen regie geregeld niet of onvoldoende ervaren. Dat heeft onder andere geleid tot meer aandacht voor de richtlijn 'samen beslissen'.

De visie van Enver omtrent de inzet van netwerken van cliënten heeft ook bijgedragen

aan het nog beter luisteren naar wat jeugdigen, die zijn aangemeld voor een 24 uurs-opname, zelf belangrijk vinden. Met jeugdigen, ouders en het netwerk wordt intensief gekeken naar mogelijkheden die aansluiten bij wat zij willen. De documentaire 'Alicia' heeft het appel op het geven van een stem aan kinderen zelf ook nog extra onderstreept.

De in groepen geplaatste jongeren overleggen regelmatig met elkaar in groeps gesprekken over zaken die zij belangrijk vinden. Een aantal jongeren participeert in de Enver jongerenraden, die regionaal zijn georganiseerd. Jongeren spreken daarin met elkaar over zaken die betrekking hebben op hun dagelijkse leven zoals de huisregels, toegang tot internet en de veiligheid in de groep.

Er is besloten te werken met regionale jongerenraden en een Enverbrede cliëntenraad waarin jongeren en ouders deelnemen. In 2018 hebben regionale jongerenraden gewerkt en heeft een overgangsccliëntenraad gefunctioneerd zodat de nieuwe cliëntenraad kon worden opgezet. Deze nieuwe raad gaat per 2019 van start.

De jongerenraad heeft naast contact met Enver jongeren ook contact met jongeren uit andere organisaties gelegd. Het jeugdwelzijnsberaad is daar een voorbeeld van. De Enver jongerenraad was in 2018 ook gastheer voor de landelijke bijeenkomst. En jongeren uit de Enver jongerenraad hebben ook meegedaan in overleg met gemeenten en het ministerie over hun kijk op de jeugdhulp.

De cliëntenraad heeft in 2018 gesproken over de effecten van de fusie, over ervaringen van jongeren en ouders en heeft geadviseerd over het te voeren beleid. Zowel de jongerenraden als de cliëntenraad worden ondersteund door Enver medewerkers.

De bestuurder is regelmatig aanwezig geweest bij een overleg van de cliëntenraad en het jeugdwelzijnsberaad.

5 Beleid en kwaliteit

5.1 Kwaliteit en certificering

Certificering

In 2018 is Enver succesvol gecertificeerd conform de eisen van ISO 9001:2015.

Een belangrijk kenmerk van de ISO 9001:2015 is de focus op stakeholders/ belanghebbenden en het inzicht hebben in mogelijke bedreigingen en/of kansen die de gewenste prestatie of verwachting kunnen beïnvloeden.

Tijdens de certificering zijn door de auditoren van Lloyd's enkele verbeterpunten geconstateerd die in 2019 aantoonbaar verbeterd dienen te worden en dit proces is in gang gezet. Lloyd's Registers zal op 26 april 2019 een audit uitvoeren naar de aanpak en voortgang op de geconstateerde verbeteronderwerpen.

Het kwaliteitssysteem geeft mogelijkheden voor het identificeren en aanpakken van knelpunten en risico's voor de hulpverlening en de bedrijfsvoering. Afwijkingen worden gesignaleerd en geanalyseerd om verbeteringen door te kunnen voeren. De resultaten van de zorg en de ontwikkelingen rond personeel en budget worden besproken in de teams. Viermaandelijke rapportages worden besproken met het managementteam, de raad van toezicht en de OR.

Privacy

Enver hecht groot belang aan privacy van cliënten en medewerkers. Enver legt wat de privacy betreft de eerste prioriteit bij maatregelen die direct en concreet effect hebben op de privacy positie van cliënten en medewerkers.

Er is een medewerker benoemd als Functionaris Gegevensbescherming (FG).

Voor alle verwerkingen van persoonsgegevens die we uitbesteden dan wel waarbij we diensten van derden gebruiken zijn verwerkersovereenkomsten afgesloten.

Bestaande privacyreglementen voor cliënten en medewerkers zijn bijgewerkt en kenbaar gemaakt. Het privacy beleid is gepubliceerd op de website van Enver.

5.2 Cliëntvertrouwenspersoon

Cliënten kunnen een beroep doen op een onafhankelijke vertrouwenspersoon van het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ). De vertrouwenspersonen bezoeken de residentiële locaties met regelmaat. Het AKJ rapporteert jaarlijks over haar activiteiten voor cliënten van Enver.

5.3 Klachten

Bij de start van de hulp worden cliënten geïnformeerd over de werkwijze van Enver, waarbij altijd aandacht is voor het klachtenbeleid. Samen met andere zorgaanbieders werken we met een gezamenlijke klachtencommissie: Klachtencommissie Jeugdhulp Zuid-Holland. De klachtenregeling, de werkwijze en de contactgegevens zijn beschikbaar op de website van Enver: www.enver.nl.

In 2018 zijn 11 klachtbrieven over Enver binnengekomen bij de Klachtencommissie.

Daarnaast zijn er 5 klachten geregistreerd die zijn opgepakt door gebiedsmanagers, deze klachten zijn in overleg opgelost.

Een klachtbrief gericht aan de Klachtencommissie bevat doorgaans meerdere klachten. In de 11 brieven zijn 44 klachten voorgelegd aan de Klachtencommissie. Van de 44 klachten

zijn er 5 gegrond verklaard en 1 deels gegrond. Twee klachtbrieven (13 klachten) zijn in 2018 ingediend en aan het eind van het jaar nog in behandeling.

De klachten hebben overwegend betrekking op bejegeningss kwesties, op verschil van inzicht over de kwaliteit van de geboden hulp en op de informatiepositie van cliënten.

De gegrondverklaringen hadden betrekking op deelaspecten van klachten en gingen over:

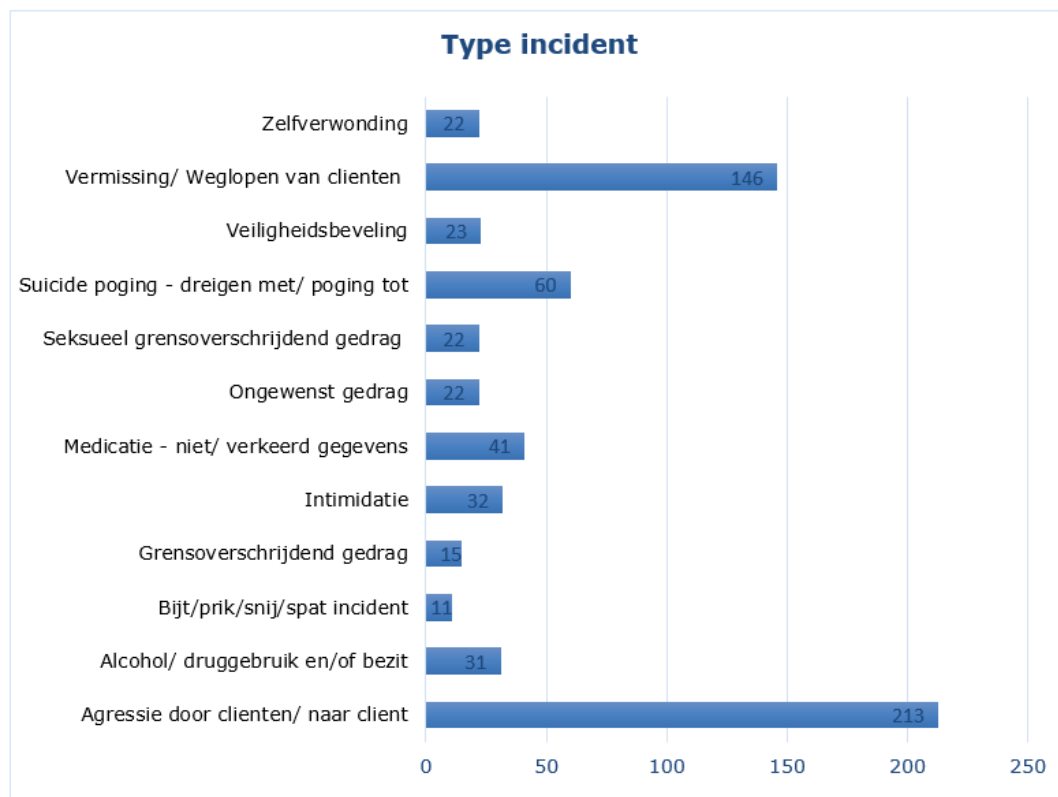
- Afstemming tussen een pleegzorgbegeleider en de jeugdbeschermer.
- De verzending van een concept in plaats van een eindrapport.
- Communicatie met betrokkenen.
- Foutieve informatie verstrekt.

Naar aanleiding hiervan is actie ondernomen om herhaling te voorkomen.

Het aantal ingekomen klachten wijkt niet noemenswaardig af van voorgaande jaren³.

Incidenten

Incidenten worden geregistreerd in een digitaal meldsysteem (iTask). Het gaat om alle 'niet beoogde of onverwachte gebeurtenissen die betrekking hebben op de kwaliteit van de zorg, en hebben geleid, hadden kunnen leiden of zouden kunnen leiden tot schade bij de cliënt'. In de loop van het jaar zijn de routines van de rechtsvoorgangers van Enver geharmoniseerd. In september is het nieuwe, sterk vereenvoudigde meldformulier geïntroduceerd. De onderstaande tabel geeft een overzicht van het totaal aantal incidentmeldingen per incidenttype. De incidenttypen zijn een mix van het oude en het nieuwe formulier. In totaal zijn er 775 incidentmeldingen geregistreerd.

³ Het aantal klachten dat voorgaande jaren bij de drie rechtsvoorgangers van Enver binnen kwam.

Calamiteiten en overleg met de inspectie.

In 2018 is 5 keer melding gedaan van een voorval bij de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en één keer is overleg gevoerd met de IGJ over een gebeurtenis waarbij Enver zijdelings betrokken was.

3 Meldingen hadden betrekking op een calamiteit, 2 meldingen waren zogenoemde 'andere meldingen'. De andere melding geldt als een vooraankondiging, omdat eerst tijd nodig is om te onderzoeken of er een relatie bestaat tussen het voorval en de jeugdhulp. De calamiteiten betroffen het overlijden van een moeder, seksueel misbruik in een gezin en een poging tot suicide. De 'andere meldingen' hadden betrekking op een vermissing en op het overlijden van een jongere. In deze 2 gevallen heeft de inspectie na toetsing geoordeeld dat het voorval geen relatie heeft met de geboden hulp.

De calamiteiten zijn intern nader onderzocht, in samenwerking met de betrokken ketenpartners. Op basis hiervan zijn verbeteracties in gang gezet en gerapporteerd aan de Inspectie.

5.4 Personeelsbeleid en kwaliteit van het werk

2018 is een belangrijk jaar geweest met de start van Enver. Beleid en regelingen zijn vastgesteld en een nieuw personeelsmanagementsysteem is ingericht. De uiteenlopende werkprocessen van de personeels- en salarisadministratie zijn geüniformeerd.

Er is veel aandacht geweest voor het zo simpel en klantvriendelijk mogelijk maken van systemen en processen. Aan het eind van het jaar hebben we vastgesteld dat we hierbij een belangrijke ontwikkeling hebben doorgemaakt en dat er ook nog veel te doen is.

De krappe arbeidsmarkt heeft ervoor gezorgd dat we in 2018 hard hebben gewerkt aan het realiseren van voldoende instroom van nieuw personeel en het voorkomen van ongewenste uitstroom. Naast meer traditionele wervingsmethoden is creativiteit aan de dag gelegd om instroom te realiseren. Zo is Enver actief geweest in een succesvol zij-instroomproject, waarbij kandidaten uit een andere branche of ander beroep een oriëntatiefase hebben doorlopen en daarna zijn doorgestroomd in een Leerwerktraject. De belangstelling voor zij-instroomtrajecten is groot; we kunnen over voldoende kandidaten beschikken. Veel afdelingen hebben zich bereid getoond om deze mensen op te leiden tot SKJ-geregistreerde professionals. Verder onderzochten en onderzoeken we de mogelijkheden voor werkervaringsplaatsen, bijvoorbeeld voor jonge net afgestudeerde gedragswetenschappers.

Uit ervaring is gebleken dat een belangrijke factor om medewerkers voor de organisatie te behouden is dat er ruime mogelijkheden zijn voor ontwikkeling. Enver heeft in 2018 veel medewerkers zelf getraind en opgeleid, maar ook faciliteiten geboden om buiten de deur scholing te volgen.

We willen weten wat medewerkers ervaren als factoren die het werkplezier bevorderen of juist werkdruk veroorzaken. Een werkgroep is daarom in 2018 aan de slag geweest met het onderwerp 'werkplezier & werkdruk', zoals door de cao-partners overeengekomen. De werkgroep heeft een waardevolle rapportage opgesteld, waar we in combinatie met de resultaten van het medewerkerstevredenheidonderzoek, in 2019 mee verder gaan.

We hebben te maken met een groeiend verzuim en samen met alle medewerkers proberen we het verzuim te verlagen en de terugkeer naar werk te bespoedigen en vergemakkelijken. In 2018 is Enver daarom ook overgestapt op een samenwerkingscontract met twee bedrijfsartsen, die intensief met alle betrokkenen samenwerken.

P&O heeft in 2018 enkele honderden medewerkers ondersteuning geboden in hun persoonlijke effectiviteit. Zij zijn toegeleid naar een begeleidingstraject. Te denken valt aan coaching, supervisie en teambegeleidingen, bijvoorbeeld ter voorkoming van burn-out.

Twee medewerkers van Enver hebben een prijs gewonnen bij een innovatiewedstrijd van de Rotterdamse Zorg. Eén medewerker bedacht het concept van een 'employee journey', om te ervaren hoe (nieuwe) medewerkers hun 'reis door Enver' beleven. Hoe worden zij geïnformeerd over en geholpen bij processen en beleid? De andere medewerker ontwikkelde het idee van 'generatie coaching': een senior medewerker die een jonge collega begeleidt in het groeien naar een rol als volwaardig jeugdprofessional. In 2019 wordt met het prijzengeld invulling gegeven aan deze twee innovatieve ideeën.

5.4.1 Stages

Enver biedt verschillende stage- en afstudeermogelijkheden voor studenten van mbo- en hbo-opleidingen en van de universitaire studies orthopedagogiek en psychologie. We hebben allemaal ooit zelf ook middels een stage ons vak mogen leren en we realiseren ons daarom dat het belangrijk is hiervoor een platform te bieden. Daarbij zijn stagiairs een belangrijke wervingsbron; een succesvolle stage wordt nogal eens opgevolgd door een dienstverband.

Om het leren van studenten beter aan te laten sluiten bij het werken in de praktijk én om professionals te kunnen laten profiteren van nieuwe kennis en leervormen, hebben we samen met de Hogeschool Rotterdam Leerwerk gemeenschappen ontwikkeld, waarin docenten, stagiairs, afstudeerders en Enver professionals op thematische wijze samenwerken. Na twee jaar pionieren, zien we dat er steeds meer winst wordt ervaren van deze gemeenschappen.

In 2018 zijn er in totaal 72 stagiairs en afstudeerders actief geweest. Daarnaast waren 56 vrijwilligers actief in 2018.

5.4.2 Medewerkersvertrouwenspersoon

Er zijn 5 medewerkersvertrouwenspersonen beschikbaar, 3 interne en 2 externe. In 2018 hebben 19 medewerkers contact gezocht met een medewerkersvertrouwenspersoon. Voor de meeste medewerkers die contact opnamen was het voldoende om ondersteuning te krijgen bij het ordenen van gedachten en het bespreken van mogelijke acties om te komen tot een oplossing. In 8 situaties is gesproken met derden of is de medewerker ondersteund in een gesprek met de leidinggevende en zijn de problemen opgelost.

Geen enkele melding heeft tot een klacht bij de klachtencommissie Medewerkers geleid.

5.4.3 Ondersteuning, opleiding, deskundigheid

Enver biedt diverse vormen van ondersteuning, opleiding en deskundigheidsbevordering aan alle medewerkers. De ondersteuning sluit zoveel mogelijk aan bij de uitvoeringspraktijk van alledag. Voor effectief leren is het ideaal wanneer dit uit een combinatie bestaat van werkplekleren, sociaal leren en formeel leren. We hanteren het 70%:20%:10% model. De 70% heeft betrekking op het leren op de werkplek, de 20% op het sociale leren, door contact met collega's bijvoorbeeld en de 10% staat voor het formele leren middels trainingen en opleidingen.

In 2018 hebben we vanuit deze uitgangspunten ondersteunings- en scholingsbeleid ingevoerd. Een belangrijk onderdeel hiervan vormen de faciliteiten waarmee

jeugdhulpprofessionals kunnen voldoen aan de eisen vanuit hun beroepsregistratie (SKJ). Enver houdt zich tot de huidige arbeidsmarkt, dat vraagt om creatieve en efficiënte oplossingen voor aankomende professionals die nog niet geheel voldoen aan die voorwaarden. Ook zijn we in 2018 gestart met het opzetten van nieuwe inwerkprogramma's.

In 2018 is een nieuw Leermanagementsysteem (LMS) ingevoerd, dat ons de mogelijkheid geeft om het volgen van trainingen en cursussen beter te combineren met de andere leervormen. In 2018 hebben ruim 1700 professionals gebruik gemaakt van de trainingen die via het LMS zijn aangeboden. Naast de vakinhoudelijke trainingen bieden we een uitgebreid pakket aan online trainingen, dat toegankelijk is voor alle medewerkers (Good Habitz). In 2018 is 1760 keer gebruik gemaakt van het aanbod voor Good Habitz. Dit betreft allerlei onderwerpen, variërend van Excel en privacy tot vitaliteit en werkplezier, leiderschap en voorkomen van burn-out.

Daarnaast vindt groepsgerichte deskundigheidsbevordering plaats op de werkplek middels casuïstiekbespreking, methodische begeleiding en reflecteren met collega's. Zowel gedragswetenschappers als intervisiebegeleiders hebben hier een aandeel in. In 2019 worden deze drie componenten gecombineerd onder de noemer Methodische Werkbegeleiding (MWB).

Ook in 2018 hebben we ten behoeve van ondersteuning en deskundigheidsbevordering van de professionals met onze netwerkpartners samen gewerkt, zoals in het Leerhuis in Rotterdam Rijnmond voor de wijkteams en stedelijke loketten. Via het Leerhuis hebben ook collega's van andere organisaties toegang tot de LMS-omgeving van Enver. Tevens hebben we samenwerking geïnitieerd met het project Lerende Organisatie. We hebben daarnaast met netwerkpartners een inwerkprogramma voor professionals in de wijkteams ontwikkeld.

5.5 Facilitaire zaken, huisvesting en ontwikkelingen

Huisvesting

De verscheidenheid in het aanbod en de kleinschaligheid van de voorzieningen van Enver weerspiegelen zich in een groot aantal locaties. Enver heeft ruim 250 panden in gebruik. De meeste panden zijn eigendom van Enver en enkele panden zijn gehuurd.

De ingebruikname van de nieuwe locatie aan de Lichtenauerlaan in Rotterdam per september 2018 was een mijlpaal voor Enver. Het is prettig werken voor staf, management en bestuur. De lijnen zijn kort nu de afdelingen op 1 locatie zijn samengebracht. Daarnaast wordt de locatie ook gebruikt als flex- en vergaderplek en voor cliëntgesprekken door ambulante hulpverleners.

Om voor cliënten en medewerkers op meerdere plaatsen flex- en gespreksruimten te bieden, zijn een aantal panden beschikbaar in de 3 regio's.

De facilitaire managers hebben een overzicht gemaakt van alle locaties inzake de staat van onderhoud en het gebruik. Op basis van de inventarisatie zijn in 2018 twee extra locaties van Enver aangewezen voor het flexwerken en cliëntgesprekken. Deze locaties zijn in overleg met de gebruikers op niveau gebracht.

Geconstateerd is ook dat de benutting en de staat van een aantal panden niet past bij de visie en de normen van Enver en daarom wordt een meerjaren vastgoedplan ontwikkeld.

Op alle locaties is met regelmaat een inspectie uitgevoerd ter bevordering van de veiligheid en zijn ontruimingsoefeningen gehouden.

Enver werkt ook samen met Enver partners, gemeenten en woningbouwverenigingen in gesprek om voor jongeren huisvestingsmogelijkheden te verwerven om zo de doorstroming naar zelfstandigheid te bespoedigen.

ICT en digitale systemen

Enver werkt met vertrouwelijke informatie en binnen de organisatie is informatie-beveiliging een vereiste. Er is veel aandacht voor de juiste toepassing en uitwerking van de AVG en er is in 2018 een FG (functionaris gegevensbeschermmer) benoemd. In 2019 wordt een audit uitgevoerd op de implementatie van de AVG.

Enver werkt vanaf de fusie nog met twee cliëntregistratiesystemen. Omdat deze systemen niet geheel op elkaar aansluiten, leidt dit tot veel handwerk en onvoldoende permanent inzicht. Eind 1e kwartaal 2019 zullen we de keuze maken voor een pakket voor de cliëntregistratie, het streven is om dit per 1 januari 2020 te hebben geïmplementeerd. Een projectgroep en een breed samengestelde klankbordgroep zijn betrokken bij het selectietraject. Verder krijgt ICT steeds meer een strategische component. Het kan ondersteunend zijn voor goede facilitering van medewerkers en verbetering van de communicatie met cliënten.

5.6 Hoofdpijnen financieel beleid

Medewerkers van Enver zijn kostenbewust, het beleid is gericht op een doelmatige inzet van middelen. We werken aan verbetering van de liquide positie vanwege de omslag van voorfinanciering naar facturatie achteraf.

De ondersteunende financiële processen zijn in 2018 nog met name doorgelopen, zoals ze waren bij de rechtsvoorgangers. Vanaf het laatste kwartaal 2018 zijn de plannen gemaakt om de uniformering op verschillende processen in te zetten. In 2019 worden deze plannen gerealiseerd.

5.6.1 Beschrijving positie op balansdatum

Het jaar 2018 was het eerste boekjaar van Enver. Het was een jaar met naast het integratieproces tot Enver ook grote veranderingen in de financiering van de jeugdhulp.

Er is conform het doel van de fusie tot Enver gestuurd op beperking van de overhead, echter rond cliëntregistratie, contractbeheer en facturatie zijn de administratieve lasten vanwege de aard en diversiteit in de gemeentelijke eisen, toegenomen.

De personele formatie in het primaire proces is ook toegenomen.

Financieel hebben wij gezien de complexe opgaven waarvoor Enver gesteld was een goed resultaat bereikt. Het resultaat uit de reguliere exploitatie bedroeg € 2,0 miljoen. Het resultaat uit normale bedrijfsvoering bedroeg echter € -/- 0,3 miljoen. Het eindresultaat is met name in positieve zin beïnvloed, doordat waarborghypotheek zijn geroeyeerd ter waarde van € 2,4 miljoen.

In 2018 waren de inkomsten van de hulpverlening in de GRJR binnen Enver moeilijk te monitoren omdat een groot aantal correcte beschikkingen gedurende het jaar ontbrak. De hulpverlening is gecontinueerd of tijdig gestart, dus cliënten hebben geen hinder ondervonden van deze administratieve problemen. Wel is er sprake van een forse overproductie ten opzichte van de gecontracteerde ruimte. Ook in Zuid-Holland Zuid is sprake van overproductie.

Liquiditeitspositie

Bij de start van Enver op 1 januari bedroeg het totaal aan liquide middelen € 29,5 miljoen, ultimo 2018 is dit gedaald naar € 18,5 miljoen. Deze afname wordt voor een groot deel veroorzaakt door het beslag op het werkkapitaal veroorzaakt door de nieuwe financieringsmethodiek met facturatie achteraf.

Vanuit de regio Zuid-Holland Zuid is voor overbrugging van de facturatieperiode een vast bedrag van € 2,5 miljoen beschikbaar voor financiering van het benodigde werkkapitaal. Voor 2019 zijn hierover ook met de GRJR afspraken gemaakt.

Er is in 2018 vaak laat gefactureerd, vanwege onder andere knelpunten rond beschikkingen, waardoor er nog een behoorlijk uitstaand saldo is ultimo 2018.

De current ratio is afgenomen van 2.38 in 2017 naar 2.09 in ultimo 2018. Weliswaar boven de norm, maar het door ons gewenste minimum saldo aan liquide middelen bedraagt € 25 miljoen. Om hieraan te voldoen is permanente financiering van werkkapitaal nodig, totdat vanwege een structureel positief resultaat de noodzakelijke liquiditeitspositie is bereikt.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio van Enver is gelijk gebleven en bedraagt 58,8%. Dit is hoog, maar het vermogen zit in het vastgoed dat wordt benut voor de hulpverlening.

In 2018 zijn de waarborghypotheek van de gemeente Rotterdam geroyeerd. Door de gelijktijdige stijging van het balanstotaal, door hogere vorderingen en hogere schulden, blijft het percentage gelijk.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is wel gestegen van 27,6% in 2017 naar 28% in 2018. Dit komt door de eerder genoemde royerings van de waarborghypotheek, hoewel ook de omzet is gegroeid. Het weerstandsvermogen ligt op een goed niveau.

Toekomstperspectief

Enver is afhankelijk van een aantal grote contracten met gemeenten, waarvan een aantal contracten meerjarig is, maar een aantal kent een korte looptijd. Dat maakt dat er schommelingen zullen zijn in de omvang van de te leveren hulpverlening. Voor 2019 verwachten we een lichte daling in de omzet. Ook gezien de druk op de begrotingen van gemeenten. De inkomsten-uitgaven in balans houden en met name het monitoren van de personeelskosten is in onze flexibele organisatie van groot belang. De personeelsbezetting zal gezien de huidige arbeidsmarkt extra aandacht vragen, daar wordt middels stagebeleid, zij-instroomtrajecten, invalpool en opleidingsbeleid op ingespeeld.

Vanaf 2016 heeft er geen indexatie plaatsgevonden binnen de tarieven van de regio Rijnmond, in andere gemeenten is gekozen voor gedeeltelijke indexatie en gelukkig zijn er ook gemeenten die de prijsindexatie volgen.

Het niet indexeren leidt uiteindelijk tot bezuiniging op de zorg(kwaliteit). Zeker gezien de druk op de salarisverhoging in de cao.

Enver en de collega-jeugdzorgaanbieders doen appel op de gemeenten om te indexeren.

Ondanks de grote druk op de tarieven zal Enver in 2019 inzetten op innovatie en ontwikkeling, met nieuwe werkwijzen, producten en diensten. De Garage 2020 wordt gecontinueerd. Daarnaast gaat Enver ook investeren in het verminderen van de regeldruk.

Voor het strategisch vastgoedbeleid zal in 2019 een meerjarenplanning worden vastgesteld. Enver kan de bekostiging van een aantal gewenste aanpassingen realiseren

uit de opbrengsten van een aantal te verkopen panden, zonder inzet van externe financiering. Enver zet in 2019 in op het zo tijdig mogelijk factureren waardoor de liquiditeit versterkt en het appel op bekostiging van onderhanden werk bij de opdrachtgevers niet langer noodzakelijk is.

5.7 Risicobeleid

Het risicobeleid van Enver is gebaseerd op een stelselmatige beoordeling en weging van mogelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen, die van invloed kunnen zijn op het realiseren van de doelstelling. Daarbij onderscheiden we de kans dat een voorval zal plaatsvinden en de impact die de gebeurtenis zou hebben. Vervolgens is nagegaan welke maatregelen nodig zijn.

In een permanente cyclus met controller, manager P&O, regiomanagers, gebiedsmanagers wordt 4 maandelijks stilgestaan bij alle prestaties in relatie tot de doelen die zijn gesteld. In 2018 was de gewenste informatie over de prestaties nog niet permanent voor de managers inzichtelijk. De beschikbare informatie is geanalyseerd en er is stilgestaan bij risico's en mogelijkheden tot bijstelling.

De doelstellingen en het beleid op het gebied van risicobeheer inzake het gebruik van financiële instrumenten en het beheer van deze risico's zijn vastgelegd in het Treasury-statuut van Enver. Artikel 5 zegt hierover: "De instelling is een collectief gefinancierde maatschappelijke onderneming met veel verschillende opdrachtgevers. Ten aanzien van financiële risico's is de instelling daarom defensief en (zeer) risicomijdend."

In 2018 speelde geen risico's op het gebied van financiële middelen. Enver kent geen afgeleide financiële instrumenten.

5.7.1 Strategische risico's

Vanuit het MT is in september 2018 een risicomatrix opgesteld, welke in oktober is besproken met de financiële commissie. Uit deze Enver risicomatrix zijn de onderstaande strategische risico's opgehaald.

Strategische risico's	Maatregelen
Arbeidsmarkt en personeel	
<ul style="list-style-type: none"> Krappe arbeidsmarkt heeft gevolgen voor de kwaliteit en kwantiteit van instroom van personeel. 	Op basis van recruitmentplan Enver in beeld brengen als goede werkgever, er is een zij-instroom project gestart.
<ul style="list-style-type: none"> Medewerkers in wijkteams en School Maatschappelijk Werk ervaren meer afstand tot Enver. 	Hen goed aangesloten houden en meerwaarde organiseren. Overleg oppakken met gemeenten / partners over sturing, binding en verantwoordelijkheid.
Omzet	
<ul style="list-style-type: none"> Wegvallen grote subsidies en/of contracten. 	Onderhouden relaties, oog voor nieuwe opdrachten in het werkgebied. Flexibiliteit in de organisatie om nieuwe ontwikkelingen vorm te geven. Gemiste aanbestedingen en subsidies analyseren. Tevredenheidmeting opdrachtgevers.
<ul style="list-style-type: none"> Imagoschade na incidenten, fraude of bijvoorbeeld een datalek, waardoor vertrouwen in Enver wordt geschaad. 	Monitoring meldingen incidenten, open bedrijfscultuur bevorderen waarin veiligheid is om zaken te melden, adequate opvolging en analyse klachten.
<ul style="list-style-type: none"> Achterblijvende indexatie van tarieven bij 	Enerzijds nog scherper sturen op

stijging van salarissen vanuit cao-afspraken.	bedrijfsvoering, anderzijds in gesprek blijven met opdrachtgevers.
Innovatie	
<ul style="list-style-type: none"> Druk op tarieven en dus ook op kosten. Dit geeft fricties bij de gelijktijdige wens om stevig te innoveren en te investeren in slimme verbeteringen om de werkdruk te verlichten bij medewerkers. 	De fusie geeft een lagere procentuele overhead en hier moeten we scherp op blijven. Overhead terugbrengen waar mogelijk. Met gemeenten in gesprek blijven over het belang van innovatie en hier ruimte op organiseren met elkaar.

5.7.2 Operationele risico's

Vanuit de Enver risicomatrix hebben we ook de operationele risico's benoemd. De belangrijkste hierbij zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Operationele risico's	Maatregelen
Bedrijfsvoering	
<ul style="list-style-type: none"> Declaratieverkeer en verantwoordingsplicht leiden in toenemende mate tot verhoging van administratieve lasten. Dit geeft ook administratieve druk bij zorgverleners en daardoor minder werkplezier bij met name de wijkteams. 	Toename inzichtelijk maken. Lobby via gemeenten en Jeugdzorg Nederland. Benutten schrapsessies. Met netwerkpartners en accountant slimme oplossingen aandragen.
<ul style="list-style-type: none"> Borging kwaliteitsniveau en behoud kwaliteitscertificaat. Enver is gecertificeerd. 	Enver heeft gekozen voor ISO; scherp zijn op uitvoering acties en opvolging minors. Onderwerp breed in de organisatie dragen. Audits analyseren. Verbeterplannen monitoren. Managementreview uitvoeren.
<ul style="list-style-type: none"> Enver heeft SROI verplichtingen. Het niet voldoen leidt tot een terugbetaalverplichting. 	Bewustwording in de hele organisatie en plan van aanpak uitvoeren, waaronder: <ul style="list-style-type: none"> Monitoring resultaten. Met gemeenten in gesprek over haalbaarheid van de eisen.
<ul style="list-style-type: none"> Risico van fraude, omkoping of corruptie. 	Gedragscode. Procedures volgen en controleren.
Personeel	
<ul style="list-style-type: none"> Oplopend verzuim. Norm van 4% verwerkt in tarieven. Als het verzuim hoger is, leidt dit tot extra kosten. Met name in de wijkteams neemt het verzuim fors toe. 	Terugkoppelen van verzuimcijfers per team; maandelijks bespreken van verzuim in het team; aandacht voor werkplezier, vitaliteit en verzuim in teamoverleg, jaargesprekken. Overstap naar andere bedrijfsartsen.
<ul style="list-style-type: none"> Noodzaak van zorgvuldig omgaan met privacy- gevoelige gegevens. 	Beveiliging van systemen en gegevens. Bewustwording bij medewerkers omtrent zorgvuldige omgang met cliënt of personeelsgegevens. Alert op (beveiligde) mail, verzenden van databestanden, meenemen van dossiers, gebruik van wachtwoorden. Bij geconstateerde datalekken melden, analyseren en zo nodig verbetermaatregelen opstellen.
<ul style="list-style-type: none"> Misbruik cliënten in 24 uurslocaties, dagbehandeling en pleeggezinnen. 	Beleid is vastgesteld; monitoring toepassing beleid. Terugkerend aandachtspunt voor medewerkers.

5.7.3 Financiële risico's

Bij het opstellen van de begroting 2019 hebben we de onderstaande financiële risico's onderkend.

Risico's	Maatregelen
Omzet	
<ul style="list-style-type: none"> • Volledigheid van facturatie is een aandachtspunt. Zowel qua rechtmatigheid als juiste informatie om goed te kunnen factureren. 	Goede afspraken met gemeenten over berichtenverkeer. Appel doen op het werken volgens standaarden door gemeenten. Systeem Enver efficiënter inrichten.
Kosten	
<ul style="list-style-type: none"> • Beheersing personele inzet. Er is vanwege wisseling in contracten sprake van afbouw, ombouw, opbouw. • Vastgoed/ facilitaire sturing: voorkomen achterstand in onderhoud en leegstand. 	Zorgvuldige matching van inzet en omzet. Zorgen voor voldoende flexibiliteit in personeelsformatie. Vastgoedplan wordt opgesteld op basis van gesprekken met regiomanagers en medewerkers over benodigd vastgoed.
Werkkapitaal	
<ul style="list-style-type: none"> • Liquiditeit: streven naar strategisch een minimaal saldo van € 25 miljoen (3 maanden lopende kosten). Te laat factureren of te laat betalen door gemeenten geven soms spanning in het beschikbaar hebben van voldoende liquiditeit voor de betaling van de salarissen en lopende kosten. 	Treasury jaarplan voor 2019 opgesteld met daarin onder meer de volgende maatregelen: Tijdig factureren, overleg over permanente financiering van werkkapitaal door opdrachtgevers, verbetering debiteurenbeheer. Werken aan een steviger (weerstand) vermogen.

DEEL 2: JAARREKENING

Jaarrekening 2018

Stichting ENVER

INHOUDSOPGAVE		Pagina
5.1	Jaarrekening 2018	
5.1.1	Balans per 31 december 2018	46
5.1.2	Resultatenrekening over 2018	47
5.1.3	Kasstroomoverzicht over 2018	48
5.1.4	Algemene toelichting & grondslagen van waardering en resultaatbepaling	49
5.1.5	Toelichting op de balans per 31 december 2018	60
5.1.6	Overzicht langlopende schulden ultimo 2018	67
5.1.7	Toelichting op de resultatenrekening over 2018	68
5.1.8	Vaststelling en goedkeuring	78
5.2	Overige gegevens	
5.2.1	Statutaire regeling resultaatbestemming	79
5.2.2	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	81

5.1 JAARREKENING

5.1 JAARREKENING

5.1.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2018

(Na resultaatbestemming)

	Ref.	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	<u>18.697.002</u>	<u>18.930.710</u>
Totaal vaste activa		18.697.002	18.930.710
Vlottende activa			
Vorderingen en overlopende activa	2	13.774.191	5.147.631
Vorderingen uit hoofde van verleende zorg	3	8.413.882	3.509.284
Liquide middelen	4	<u>18.498.338</u>	<u>29.453.352</u>
Totaal vlottende activa		40.686.411	38.110.267
Totaal activa		<u><u>59.383.413</u></u>	<u><u>57.040.977</u></u>
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Kapitaal	5	58.095	58.095
Algemene reserve		34.472.026	32.346.160
Bestemmingsfonds gemeenten		<u>396.308</u>	<u>469.579</u>
Totaal eigen vermogen		34.926.428	32.873.835
Vorzieningen	6	3.361.553	3.601.913
Langlopende schulden	7	1.661.010	4.176.080
Kortlopende schulden	8		
Schulden uit hoofde van verleende zorg		331.368	280.266
Kortlopende schulden en overlopende passiva		<u>19.103.054</u>	<u>16.108.883</u>
		19.434.422	16.389.149
Totaal passiva		<u><u>59.383.413</u></u>	<u><u>57.040.977</u></u>

5.1.2 Resultatenrekening over 2018

	Ref.	Realisatie 2018 €	Realisatie 2017 €
OPBRENGSTEN:			
Inkomsten Jeugdwet	11	110.785.152	105.687.343
Overige bedrijfsopbrengsten	12	15.701.117	16.662.780
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>126.486.269</u>	<u>122.350.123</u>
LASTEN:			
Personeelskosten	13	98.226.911	96.446.824
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	14	1.080.437	744.452
Overige bedrijfskosten	15	27.455.076	24.503.474
Som der bedrijfslasten		<u>126.762.425</u>	<u>121.694.751</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		<u>-276.156</u>	<u>655.372</u>
Financiële baten en lasten	16	-2.328.750	34.029
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING		<u>2.052.594</u>	<u>621.344</u>
Buitengewone baten en lasten		0	0
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>2.052.594</u></u>	<u><u>621.344</u></u>
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2018</u>	<u>2017</u>
		€	€
Algemene reserve		2.125.865	621.344
Bestemmingsfonds Gemeenten		-73.271	0
		<u>2.052.594</u>	<u>621.344</u>

5.1.3 KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode

	Ref.	Realisatie 2018		Realisatie 2017	
		€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Bedrijfsresultaat			-276.156		655.372
Aanpassingen voor:					
- afschrijvingen	14	1.080.437		937.863	
- boekwinst verkoop pand		-97.600		0	
- royement hypothecaire leningen		0		68.067	
- mutatie investeringssubsidies		0		-193.412	
- mutaties voorzieningen	13	<u>-240.360</u>		<u>-1.098.543</u>	
			742.477		-286.025
Veranderingen in vlottende middelen:					
- vorderingen	2/3	-13.531.159		1.458.635	
- kortlopende schulden (excl. schulden aan kredietinstellingen)	8	<u>3.045.273</u>		<u>-341.324</u>	
			-10.485.886		1.117.311
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			<u>-10.019.565</u>		<u>1.486.658</u>
Ontvangen interest	16	2.001		25.273	
Betaalde interest	16	69.641		59.302	
Buitengewoon resultaat		0		0	
			<u>-67.640</u>		<u>-34.029</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			<u>-10.087.205</u>		<u>1.452.630</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investerings materiële vaste activa	1	-991.914		-179.632	
Desinvesteringen materiële vaste activa		<u>242.784</u>		<u>748.400</u>	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			<u>-749.130</u>		<u>568.768</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Nieuw opgenomen leningen		0		0	
Aflossing langlopende schulden	7	<u>-118.680</u>		<u>-218.164</u>	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten			<u>-118.680</u>		<u>-218.164</u>
Mutatie geldmiddelen			<u><u>-10.955.015</u></u>		<u><u>1.803.234</u></u>
Toelichting op de geldmiddelen					
Stand 1 januari	4		29.453.352		27.650.119
Mutatie geldmiddelen			<u>-10.955.015</u>		<u>1.803.234</u>
Stand 31 december	4		<u><u>18.498.338</u></u>		<u><u>29.453.353</u></u>

Toelichting: door laat of nog niet verkregen gemeentelijke toewijzingen is pas in de loop van 2018 gestart met het factureren van de Jeugdwet 2018. Als gevolg hiervan zijn de vorderingen, inclusief de nog te factureren posten, sterk toegenomen t.o.v. 2017. Vanuit gemeenten zijn voorschotten ontvangen die in mindering zijn gebracht op de nog te factureren omzet. In het boekjaar heeft de gemeente Rotterdam enkele waarborghypotheken met een waarde van € 2,4 mln geroyeerd. Deze daling in langlopende schulden is niet als een kasstroom verwerkt.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 ALGEMEEN

Gegevens rechtspersoon

Stichting Enver is statutair gevestigd te Rotterdam en heeft haar feitelijke (hoofd)vestiging op Lichtenauerlaan 222 te Rotterdam. Per 1 januari 2018 is Enver ontstaan als gevolg van de fusie tussen Flexusjeugdplein, Stek Jeugdhulp en TriviumLindenhof. Enver heeft alle rechten en plichten van de drie fusiepartners overgenomen. Stichting Enver is geregistreerd onder KvK-nummer 68437056.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2018.

Activiteiten

Stichting Enver heeft zich in 2018 bezig gehouden met het verlenen van jeugdzorg, maatschappelijke opvang, zorg onder de zorgverzekeringswet en schoolmaatschappelijk werk.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling Jeugdwet en daarmee de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving Hoofdstuk 655 Zorginstellingen. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en het resultaat zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijkende cijfers

De in deze jaarrekening opgenomen vergelijkende cijfers 2017 zijn geconsolideerd op basis van de gecertificeerde jaarrekeningen van de fusiestichtingen en, waar nodig, geherrubriceerd om vergelijkbaarheid met 2018 mogelijk te maken.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Vergelijking met voorgaand jaar / samensmelting van belangen

Een samensmelting van belangen is een voeging van entiteiten waarbij de betrokken partijen de beschikkingsmacht over (nagenoeg) het gehele vermogen en (nagenoeg) de gehele exploitatie samenvoegen, waarbij geen van de partijen als verkrijgende partij kan worden aangemerkt.

Samensmeltingen van belangen worden verwerkt op basis van de 'pooling of interests' methode. Hierbij worden de activa en passiva van de gevoegde entiteiten, alsmede hun baten en lasten over het boekjaar waarin de voeging is gerealiseerd en over het ter vergelijking opgenomen voorgaande boekjaar, in de jaarrekening van de groep genomen als ware de voeging al een feit vanaf het begin van dat boekjaar. De boekwaarden van de activa en passiva worden samengevoegd, er vindt geen herwaardering plaats naar reële waarden. Eventueel afwijkende waarderingsgrondslagen bij de samengesmolten entiteiten worden geüniformeerd via een stelselwijziging.

Op 1 januari 2018 zijn Flexusjeugdplein, Stek Jeugdhulp en TriviumLindenhof juridisch gefuseerd met Stichting Enver als overblijvende entiteit. Deze transactie is verwerkt volgens de 'pooling of interests'-methode. De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling van Stichting Enver zijn als basis gebruikt voor de vergelijkende cijfers 2017. De belangrijkste uniformering in grondslagen betreft het vervallen van de onderhoudsvoorziening van voormalig Stek Jeugdhulp ad € 1,6 miljoen ultimo 2017. Daarnaast is de egalisatiereserve investeringssubsidie van voormalig Stek Jeugdhulp ad € 5,1 miljoen ultimo 2017 geherrubriceerd onder het eigen vermogen naar de algemene reserve. De aanpassingen vanuit de uniformering van de grondslagen zijn middels een stelselwijziging verwerkt in het begin vermogen 2017.

Stelselwijziging

Hier wordt verwezen naar de samensmelting van belangen hierboven .

Verbonden rechtspersonen

De transacties met verbonden partijen hebben onder normale marktvoorwaarden plaatsgevonden.

De stichting Vrienden van Enver, gevestigd te Rotterdam is aangemerkt als verbonden partij. Deze stichting vraagt fondsen aan ter directe ondersteuning van individuele cliënten van Enver. Er zijn geen transacties tussen de Stichting Vrienden van Enver en Enver anders dan voorfinanciering door Enver. Eén van de drie bestuursleden is lid uit hoofde van zijn functie als lid van de raad van bestuur bij Enver. De andere twee leden komen van buiten de organisatie. Conform artikel 7 lid 6 van de WTZi is deze steunstichting niet meegeconsolideerd.

In 2018 was nog sprake van een samenwerkingsverband met Stichting CJG Capelle, te Capelle aan den IJssel en Stichting Jeugdteams ZHZ, te Dordrecht. Deze samenwerking, vormgegeven in de Coöperatieve Vereniging Care & Able U.A., te Rotterdam, is eind 2018 beëindigd. Er is geen sprake van consolidatie gezien het samenwerking betreft en deze stichtingen zelfstandig met een eigen bestuur opereren.

Naast de hiervoor genoemde rechtspersonen zijn er nog de volgende verbonden partijen te noemen die zelfstandig functioneren met een eigen bestuur en die niet in de consolidatie worden betrokken.

- a) Coöperatie Sociaal Teams 0-100+ Midden Holland U.A., te Gouda;
- b) Jeugdcloud U.A., te Leiderdorp;
- c) Stichting Maritieme Arbeidstraining en Educatie (Mate), te Rotterdam.

Ad a) Deze coöperatie geeft invulling aan de sociaal teams 0-100+ in Midden Holland door o.a. advies, ondersteuning, kortdurende begeleiding en behandeling.

Ad b) Betreft samenwerking op IT gebied en is beëindigd in 2018.

Ad c) Betreft samenwerking op het gebied van arbeidstraining en educatie. De samenwerkingsrelatie met Stichting Mate is inmiddels beëindigd.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Activa en passiva

Activa en passiva worden tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen. Toelichtingen op posten in de balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijk in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie. Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat ook de functionele valuta is van Stichting Enver.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie, en vereisen een aantal schattingen en veronderstellingen. Dit betreft voornamelijk de post voorzieningen. Zie hiervoor de uiteenzetting onder de voorzieningen en de toelichting op de waardering van de vorderingen.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten. Rentelasten gedurende de bouw worden niet geactiveerd.

Afschrijvingen

De volgende afschrijvingspercentages (in procenten van de aanschafwaarde minus eventuele restwaarde) worden hierbij gehanteerd:

- Bedrijfsgebouwen: 2% - 2,5% (indien van toepassing).
- Verbouwingen: 10%
- Inventaris: 20%
- Automatisering: 33,3%
- Vervoermiddelen: 20%

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen.

Over terreinen wordt niet afgeschreven. Op (voormalige) woonpanden wordt niet afgeschreven, tenzij een verbouwing onderdeel heeft uitgemaakt van de aanschafwaarde.

Voor zover subsidies of daaraan gelijk te stellen vergoedingen zijn ontvangen als eenmalige bijdrage in de afschrijvingskosten, zijn deze in mindering gebracht op de investeringen.

Kosten voor periodiek groot onderhoud worden ten laste gebracht van het resultaat op het moment dat deze zich voordoen.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vaste activa - bijzondere waardeverminderingen

Vaste activa met een lange levensduur worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de opbrengstwaarde of de bedrijfswaarde zijnde de geschatte contante waarde van de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting zal genereren. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstromen, worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de geschatte verkoopprijs minus de geschatte kosten welke nodig zijn om de verkoop te realiseren. In 2018 waren er geen indicaties ten aanzien van mogelijke bijzondere waardeverminderingen.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten en afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

De instelling maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige te betalen posten. De instelling maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de resultatenrekening, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname (tegen reële waarde) worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Overige vorderingen

Overige vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderv verliezen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kasgelden, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Eigen vermogen

Binnen het eigen vermogen wordt onderscheid gemaakt tussen kapitaal, algemene reserves, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen.

Kapitaal

Onder kapitaal is opgenomen het bij oprichting van de stichting ingebracht kapitaal.

Algemene reserve

Onder Algemene reserve is opgenomen dat deel van het eigen vermogen, waarover de bevoegde organen binnen de statutaire doelstellingen van de stichting vrij kunnen beschikken.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door de bevoegde organen van de stichting een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht dan op grond van de statuten zou bestaan.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen zijn reserves waaraan door derden een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht dan op grond van de statuten zou bestaan. Deze fondsen betreffen egalisatiefondsen van gemeente Schiedam, gemeente Spijkenisse, gemeente Dordrecht, gemeente Rotterdam en gemeente Krimpen a/d IJssel die conform subsidievoorwaarden van deze inkoopcombinatie/gemeenten worden aangehouden.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, en die het gevolg zijn van een gebeurtenis uit het verleden, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven, die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij het effect van de tijdswaarde van te verwaarlozen betekenis is. Als algemene disconteringsvoet voor de contant making is een rente van 0,4% gehanteerd op grond van het rendement per 31-12-2018 op Nederlandse Staatsobligaties voor 10 jaar.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Voorziening uitgestelde beloning garantie-uren

Een groep medewerkers heeft nog oude cao rechten op verlofuren. Het betreft de groep medewerkers die voor 2006 in dienst was en voor 1961 is geboren. De regeling kwalificeert als een beloning met opbouw van rechten. Deze voorziening betreft de contante waarde van alle verlofuren tot aan de pensioendatum, rekening houdend met een blijfkans. De pensioenleeftijd is aangepast naar 68 jaar.

Voorziening uitgestelde beloningen Jubilea

De voorziening uitgestelde beloningen betreft een voorziening uit hoofde van een cao verplichting voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd. De pensioenleeftijd is aangepast naar 68 jaar.

Voorziening langdurige zieken

Voor langdurig zieken is een voorziening gevormd op basis van de contante waarde van de verwachte loonkosten in de eerste twee jaren van de arbeidsongeschiktheid (voor medewerkers die naar verwachting niet zullen terugkeren in het arbeidsproces), voorzover deze na 31 december 2018 vallen, gebaseerd op 100 % gedurende het eerste jaar en 70 % gedurende het tweede jaar.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode.

De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden. Zie ook de toelichting op de reële waarde onder "financiële instrumenten en risicobeheersing", hierboven.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verlichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten worden verantwoord in het jaar waarin de baten zijn gerealiseerd. Lasten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. De overige baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben. Baten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend. In het geval van een geconstateerde fout in voorgaande boekjaren wordt fouterstel toegepast.

Overheidssubsidies (anders dan als vergoeding voor zorgverlening)

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen. Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Inkomsten Jeugdwet

Onder Jeugdzorg worden de baten verantwoord uit hoofde van geleverde prestaties op het gebied van verleende jeugdzorg. Als realisatiemoment geldt het moment waarop de betreffende prestaties geleverd zijn en op grond van de geldende voorschriften of richtlijnen gedeclareerd kunnen worden bij de gemeenten.

Uitgangspunten Sociaal Domein

Bij het bepalen van de Wmo-omzet en of Jeugdwet-omzet heeft de stichting de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gevolgd zoals hiervoor opgenomen. Met ingang van 2015 is als gevolg van de transitie een deel van de toenmalige AWBZ en ZVW zorg overgeheveld van de zorgkantoren respectievelijk de zorgverzekeraars naar de gemeenten ('decentralisatie'). Als gevolg van deze decentralisatie is er vanaf 2015 sprake van een bepaalde mate van omzetonzekerheden. Overeenkomstig de landelijke en gemeentelijke uitingen van de overheid heeft hierbij continuïteit van zorgverlening voorop gestaan. Dit heeft gevolgen die leiden tot inherente onzekerheden en schattingsrisico's die per jaar afnemen. Deze risico's worden voornamelijk veroorzaakt als gevolg van door de gemeenten af te geven beschikkingen met terugwerkende kracht in deze omzet van instellingen, die naar beste weten zijn geschat door de raad van bestuur van stichting en verwerkt in de jaarrekening, maar die tot nagekomen effecten kunnen leiden in volgend jaar. Hieraan liggen naast de terugwerkende kracht beschikkingen een aantal zaken ten grondslag, waaronder het feit dat per gemeente andere producten zijn afgesproken, separate voorwaarden gelden, woonplaatsbeginsel, feitelijke zorglevering en verschillen in gebruik digitaal berichtenverkeer. Daarnaast is er gestreefd naar een finale afrekening resp. landelijke verantwoording van de zorg aan alle gemeenten waar de stichting een contracteringsrelatie mee heeft op basis van het landelijke ISD-protocol. Bij Stichting Enver hebben alle gemeenten ingestemd met de hantering van het protocol.

Kosten uitbestede werk / onderaannemers

Hieronder zijn begrepen de ten behoeve van de bedrijfsopbrengsten gemaakte kosten, voor zover deze kosten door derden in rekening zijn of naar verwachting nog worden gebracht.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten kunnen worden verdeeld in opbrengsten voor maatschappelijke opvang en opbrengsten voor het leveren van overige diensten.

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot het eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Opbrengsten uit het verlenen van diensten geschieden naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Personeelskosten

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen en salarissen en andere personeelslasten worden verantwoord in de periode waarin personeel op grond van de arbeidsvoorwaarden het recht op beloning verkrijgt. Sociale lasten worden toegerekend aan dezelfde periode als de lonen en salarissen waaraan deze sociale lasten direct kunnen worden toegerekend.

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de instelling.

Voor de beloningen met opbouw van rechten (sabbatical leave, gratificaties e.d.) worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van gratificaties worden verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Ontslagvergoedingen

Ontslagvergoedingen zijn vergoedingen die worden toegekend in ruil voor de beëindiging van het dienstverband. Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt als de stichting zich aantoonbaar onvoorwaardelijk heeft verbonden tot betaling van een ontslagvergoeding. Als het ontslag onderdeel is van een reorganisatie, dan worden de kosten van de ontslagvergoeding opgenomen in een reorganisatievoorziening. Ontslagvergoedingen worden gewaardeerd met inachtneming van de aard van de vergoeding. Als de ontslagvergoeding een verbetering is van de beloning na afloop van het dienstverband, dan vindt waardering plaats volgens dezelfde grondslagen die worden toegepast voor pensioenregelingen. Andere ontslagvergoedingen worden gewaardeerd o.b.v. de beste schatting van de bedragen, die noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Pensioenen

De Stichting heeft één pensioenregeling. De Stichting heeft voor al haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. De hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij de Stichting. De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Pensioenfonds Zorg en Welzijn. De Stichting betaalt hiervoor premies waarvan ongeveer de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Per 1 januari 2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfondsen. Daarbij behoort ook een nieuwe berekening van de dekkingsgraad. De 'nieuwe' dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken, zal de dekkingsgraad nu minder sterk schommelen. Eind 2018 bedroeg de dekkingsgraad 97,5%. Het vereiste niveau van de dekkingsgraad is 128%. Het pensioenfonds verwacht volgens het herstelplan binnen 9 jaar hieraan te kunnen voldoen en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren. Stichting Enver heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Stichting Enver heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Leasing

De stichting kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Operationele lease

Als de instelling optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

5.1.4.4 Grondslagen van segmentering

Nu de financiering vooral via gemeentes verloopt, is geen segmentering meer toegepast. De organisatie wordt aangestuurd als één geheel, waardoor geen segmenten worden onderkend.

5.1.4.5 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

5.1.4.6 Grondslagen voor gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

5.1.4.7 Waarderingsgrondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de stichting zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

5.1.4 ALGEMENE TOELICHTING & GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.8 Financiële instrumenten en risicobeheersing

Algemeen

De instelling maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de instelling blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen.

De instelling handelt niet in deze financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van aan de instellingen verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van debiteuren en nog te factureren bedragen betreffen voornamelijk vorderingen op gemeenten. Het kredietrisico op deze vorderingen achten wij laag.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De instelling heeft derhalve als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, effecten, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten wijkt niet materieel af van de boekwaarde.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	31-dec-18	31-dec-17
	€	€
Gebouwen en terreinen	16.240.372	16.909.299
Erfpacht	555.686	579.418
Verbouwingen	1.145.147	1.028.055
Installaties en inrichtingen	38.818	75.061
Inventaris	235.869	22.610
Software	383.821	201.639
Vervoermiddelen	97.288	114.628
Totaal materiële vaste activa	18.697.002	18.930.710

Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	Gebouwen en terreinen	Erfpacht	Verbouw- ingen	Installaties en inrichtingen
	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2018	16.909.299	579.418	1.028.055	75.061
Bij: investeringen	0	0	367.637	0
Af: afschrijvingen	-552.684	-23.732	-250.544	-36.243
Af: bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	0
Af: desinvesteringen	-116.243	0	0	0
Boekwaarde per 31 december 2018	16.240.372	555.686	1.145.147	38.818
Aanschafwaarde	29.616.899	1.037.672	10.513.839	1.732.455
Cumulatieve investeringssubsidies	-2.165.558	0	-34.601	3.653
Cumulatieve afschrijvingen	-11.210.969	-481.986	-9.334.090	-1.697.290
Boekwaarde per 31 december 2018	16.240.372	555.686	1.145.147	38.818
	Inventaris	Software	Vervoers-middelen	Totaal
	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari	22.610	201.639	114.628	18.930.710
Bij: investeringen	241.008	329.970	53.299	991.914
Af: afschrijvingen	-27.749	-147.788	-41.697	-1.080.437
Af: bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	0
Af: desinvesteringen	0	0	-28.942	-145.185
Boekwaarde per 31 december 2018	235.869	383.821	97.288	18.697.002
Aanschafwaarde	1.443.734	1.864.161	638.621	46.847.381
Cumulatieve investeringssubsidies	0	-43.499	0	-2.240.005
Cumulatieve afschrijvingen	-1.207.865	-1.436.841	-541.333	-25.910.374
Boekwaarde per 31 december 2018	235.869	383.821	97.288	18.697.002

Toelichting:

De WOZ-waarde van de gebouwen en terreinen volgens de laatste beschikkingen is significant hoger dan de boekwaarde per 31-12-2018. De investeringen in 2018 hangen hoofdzakelijk samen met de inrichting en ingebruikname van de nieuwe hoofdlocatie, het kantoorpand Lichtenauerlaan in Rotterdam.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

2. Vorderingen en overlopende activa

De specificatie is als volgt:

	31-dec-18	31-dec-17
	€	€
<i>Debiteuren</i>		
Debiteuren	12.625.523	4.162.667
Voorziening dubieuze debiteuren	-1.006.785	-285.207
	<u>11.618.738</u>	<u>3.877.460</u>
<i>Rekening courant</i>		
R/C Stichting Jeugdteams Zuid Holland Zuid	1.065.393	346.263
R/C Stichting CJG Capelle	103.074	-44.241
R/C Stichting MATE	37.800	87.826
R/C Stichting Vrienden van Enver	346	573
R/C Care & Able	0	2.103
R/C intercompany fusie	0	23.531
	<u>1.206.613</u>	<u>416.055</u>
<i>Overige vorderingen en overlopende activa</i>		
Nog te ontvangen posten	701.540	404.037
Vooruitbetaalde kosten	180.355	352.393
Fietsplan	23.348	17.267
Waarborgsommen	18.808	18.808
Voorschot primair proces	12.748	18.400
Voorschotten personeel	9.113	8.168
Terug te vorderen overschrijding WNT	2.929	0
Premie ZKV	0	24.399
Vorderingen inzake belastingen	0	10.644
	<u>948.841</u>	<u>854.116</u>
Totaal vorderingen en overlopende activa	<u>13.774.191</u>	<u>5.147.631</u>

Toelichting:

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Het saldo debiteuren ultimo 2018 is hoger door achterstand in facturatie. Mede in verband hiermee is de voorziening dubieuze debiteuren voor posten van voorgaand boekjaar verhoogd naar 658K en voor reguliere debiteuren 2018 met 348K.

De vorderingen uit hoofde van rekening courant zijn gebaseerd op contractuele afspraken.

In de nog te ontvangen posten is opgenomen een vordering inzake de verkoop pand Rietzoom (214K).
De overlopende activa liggen in lijn met de posities ultimo 2017.

3. Vorderingen uit hoofde van verleende zorg

	31-dec-18	31-dec-17
	€	€
Nog te factureren GRJR (Gemeenschappelijke Regeling JH Rijnmond)	6.436.757	0
Service organisatie ZHZ	2.284.759	1.020.393
Overige vorderingen	534.510	1.069.613
Nog te factureren JW Overig	816.280	2.099.911
Gemeente Nissewaard	890.026	8.583
Gemeente Maassluis	648.340	0
Gemeente Albrandswaard	462.110	0
Gemeente Barendrecht	205.558	0
Gemeente Ridderkerk	120.919	0
Gemeente Rotterdam	151.963	-1.123.066
Reservering voor discussie over productie	-2.981.983	0
Reservering overige vorderingen uit hoofde van verleende zorg	-1.155.358	0
Nidos	0	248.490
Gemeente Schiedam	0	185.360
Totaal te verrekenen subsidies	<u>8.413.882</u>	<u>3.509.284</u>

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

Toelichting:

De vorderingen uit hoofde van nog te factureren en nog te vorderen subsidies zijn gesaldeerd met ontvangen voorschotten. We hebben daar waar nodig reserveringen opgenomen, omdat er wel afspraken zijn gemaakt over overproductie, maar deze zijn nog onvoldoende gekwantificeerd. Hierover zijn we in gesprek met partijen.

De nog te factureren JW Overig betreft gemeenten (anders dan GRJR en Service organisatie ZHZ). De vergelijkende post 2017 ad € 2.099.911 betreft Midden Holland. Door het wijzigen van facturatiesystematiek is de post 2018 voor Midden Holland opgenomen onder de debiteurenpostitie voor 1.121K. Deze presentatiewijziging verklaart daarmee de daling van deze post Nog te factureren en tegelijkertijd deels de stijging van de post debiteuren.

4. Liquide middelen

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Bankrekeningen en kassen	18.495.097	29.453.412
Kruisposten	3.241	-60
Totaal liquide middelen	<u>18.498.338</u>	<u>29.453.352</u>

Toelichting:

De liquide middelen zijn terstond opeisbaar.

PASSIVA**5. Eigen vermogen**

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Kapitaal	58.095	58.095
Algemene reserve	34.472.026	32.346.160
Bestemmingsfonds gemeenten	396.308	469.579
Totaal eigen vermogen	<u>34.926.428</u>	<u>32.873.834</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2018</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-18</u>
	€	€	€	€
Kapitaal	58.095	0	0	58.095
Algemene reserve	32.346.160	2.125.865	0	34.472.026
Bestemmingsfonds Gemeenten	469.579	-73.271	0	396.308
Totaal eigen vermogen	<u>32.873.834</u>	<u>2.052.594</u>	<u>0</u>	<u>34.926.428</u>

Bestemmingsfonds Gemeenten

De specificatie en het verloop zijn als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2018</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-18</u>
	€	€	€	€
Risico reserve Spijkenisse	226.227	-6.928	0	219.299
Risico reserve Dordrecht	80.599	-585	0	80.014
Risico reserve Rotterdam	75.414	-56.666	0	18.748
Risico reserve Schiedam	61.957	-6.705	0	55.252
Risico reserve Krimpen a/d IJssel	25.382	-2.387	0	22.995
Totaal	<u>469.579</u>	<u>-73.271</u>	<u>0</u>	<u>396.308</u>

Toelichting:

Het resultaat is toegevoegd aan de algemene reserve. Er is geen statutaire regeling aangaande de resultaatbestemming. Enver volgt hetgeen is voorgeschreven in subsidieverordeningen en beschikkingen.

De mutatie op de bestemmingsfondsen gemeenten is bepaald door de kosten naar rato van de omzet toe te rekenen.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

PASSIVA

6. Voorzieningen

	Saldo per 1-jan-2018	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Saldo per 31-12-2018
	€	€	€	€	€
<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>					
Voorziening voor:					
Voorziening uitgestelde beloning personeel - Garantieuren	2.045.955	0	583.254	6.632	1.456.069
Voorziening uitgestelde beloning personeel - Jubilea	1.289.816	136.912	148.589	11.602	1.266.536
Voorziening langdurig zieken	266.142	638.948	266.142	0	638.948
Totaal voorzieningen	3.601.913	775.860	997.985	18.234	3.361.553

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	31-dec-18
	€
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	704.212
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	2.657.341
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	845.248

Toelichting per categorie voorziening:

Op grond van de CAO afspraken m.b.t. het vervallen van de oude 55+ regeling is in voorgaande jaren een voorziening getroffen die vrijvalt in gelijke delen per jaar of geheel vrijvalt voor uitdienst getreden personeel. Het betreft hier het opgebouwde recht op extra vrije dagen door 55-plussers in het kader van oude CAO afspraken, de 55+ regeling. De regeling is vervallen, maar de werknemers die het betreft behouden hun recht conform de garantieregeling. De rechten bestaan tot aan de pensioendatum. Jaarlijks wordt de omvang van de bestaande rechten opnieuw berekend.

De voorzieningen zijn berekend met een disconteringsvoet van 0,4%.

De voorziening voor jubilea is gevormd voor verplichtingen uit hoofde van CAO verplichtingen voor toekomstige jubileumuitkeringen.

De voorziening voor langdurig zieken is gevormd voor personeelsleden die op balansdatum blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten en/of arbeidsongeschikt zijn.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

PASSIVA

7. Langlopende schulden

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
Schulden aan kredietinstellingen	1.661.010	1.779.690
Overige langlopende schulden	0	2.396.390
Totaal langlopende schulden	<u>1.661.010</u>	<u>4.176.080</u>

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Stand per 1 januari	4.294.760	4.512.924
Af: roeyement waarborghypotheke	-2.396.390	0
Af: aflossing Rabo leningen	-118.680	-118.680
Af: aflossing Ministerie VWS	0	-99.484
Stand per 31 december	<u>1.779.690</u>	<u>4.294.760</u>
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	118.680	118.680
Stand langlopende schulden per 31 december	<u>1.661.010</u>	<u>4.176.080</u>

Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	118.680	118.680
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	1.661.010	4.176.080
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	1.186.290	1.304.970

De aflossingsverplichtingen zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.
Voor een gedetailleerd schema van de langlopende schulden: zie paragraaf 5.1.6.

Toelichting:

De reële waarde van de langlopende schulden wijkt niet significant af van de boekwaarde.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

PASSIVA

8. Kortlopende schulden

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-18</u>	<u>31-dec-17</u>
	€	€
<i>Schulden uit hoofde van verleende zorg</i>		
Overig	331.368	280.266
Schulden uit hoofde van subsidies	<u>331.368</u>	<u>280.266</u>
<i>Nog te betalen personeelskosten:</i>		
Vakantiedagen	3.393.350	2.991.087
Vakantiegeld	3.227.950	3.060.366
Schulden terzake pensioenen	130.185	161.110
Voorziening afvloeiing (ombouw)	110.078	249.556
Onregelmatigheidstoelag	103.926	69.413
Meeruren	53.276	49.213
Oproepkrachten	41.119	547
Nog te betalen salarissen	15.287	45.480
Subtotaal	<u>7.075.171</u>	<u>6.626.772</u>
<i>Nog te betalen belastingen:</i>		
Af te dragen loonbelasting	4.808.481	5.003.101
Af te dragen omzetbelasting	69.882	8.190
Subtotaal	<u>4.878.363</u>	<u>5.011.291</u>
<i>Overige kortlopende verplichtingen:</i>		
Nog te betalen kosten	2.589.317	2.785.928
Voorschot Service Organisatie ZHZ tbv financiering werkkapitaal	2.470.824	0
Crediteuren	1.970.699	1.563.271
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	118.680	121.622
Subtotaal	<u>7.149.521</u>	<u>4.470.820</u>
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>19.103.054</u>	<u>16.108.883</u>

Toelichting:

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar. Het voorschot SO ZHZ is binnen één jaar opeisbaar.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

PASSIVA

9. Financiële instrumenten en risicobeheersing

Voor de toelichting verwijzen wij naar de algemene toelichting en grondslagen van waardering en resultaatbepaling.

10. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Verplichtingen	< 1 jaar €	> 1 en < 5 jaar €	> 5 jaar €	Totaal €
Telefonie (vast en mobiel)	397.354	721.201	0	1.118.555
Huurcontracten	511.649	2.286.906	1.414.280	4.212.835
Multifunctionals (printers)	73.969	260.129	0	334.098
Salarisverwerking	252.000	0	0	252.000
Totaal	1.234.972	3.268.236	1.414.280	5.917.488

De bovenstaande bedragen betreffen de belangrijkste contractuele verplichtingen. Daarnaast zijn er huurcontracten voor onbepaalde tijd met een jaarhuur van € 960.000.

Claims en rechtsgeschillen

Er zijn geen significante claims en geschillen.

Bankgaranties

Er is een bankgarantie afgegeven van € 18.991 tbv Fortress Vastgoed XXV BV.

Er is een bankgarantie via ING gesteld ad € 112.983 ten behoeve van Accres Real Estate BV.

VPB plicht Jeugdzorg

Door de invoering van de Jeugdwet met ingang van 1 januari 2015, zijn gemeenten verantwoordelijk voor de organisatie van jeugdzorg/-hulp aan haar minderjarige inwoners. Hiertoe sluiten gemeenten contracten af met de diverse aanbieders van jeugdzorg/-hulp. Voor de jeugdzorginstelling zelf kan de wijziging van subsidiebekostiging (tot 2015) naar bekostiging op contractbasis (vanaf 2015) - meer dan voorheen - tot het risico van (gedeeltelijke) vennootschapsbelastingplicht leiden. Oorzaak van deze eventuele vennootschapsbelastingplicht ligt in het feit dat jeugdzorginstellingen veelal geen beroep meer kunnen doen op de zogenoemde 'subsidie-vrijstelling' in de vennootschapsbelasting, omdat niet meer wordt voldaan aan de bijbehorende voorwaarden. Daardoor wordt aangenomen dat de jeugdzorginstellingen (meestentijds stichtingen) in beginsel een onderneming in fiscale zin drijven met (gedeeltelijke) vennootschapsbelastingplicht tot gevolg. Eenmaal vennootschapsbelastingplichtig is voor deze instellingen vervolgens van belang of er nog andere mogelijkheden c.q. vrijstellingen zijn om (gedeeltelijke) vennootschapsbelastingplicht te voorkomen. Hierbij valt te denken aan de zogenoemde 'zorgvrijstelling' in de vennootschapsbelasting.

De instelling heeft een analyse gemaakt van de eventuele vennootschapsbelastingplicht en vanwege de lopende discussie tussen de ministerie van VWS en Financiën met Jeugdzorg Nederland over het feit of de activiteiten van jeugdzorginstellingen kwalificeren als "zorg" alsmede het feit dat de stichting geen winstoogmerk heeft, heeft de instelling geen rekening gehouden met een eventuele belastingplicht in de jaarrekening.

5.1.6 Overzicht langlopende schulden ultimo 2018

Leninggever	Hoofdsom	Werkelijke-rente	Restschuld 31 dec 2017	Aflossing in 2018	Royementen in 2018, zie 3)	Restschuld 31 dec 2018	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2018	Aflossingswijze	Aflossing 2019	Gestelde zekerheden
	€	%	€	€	€	€	€			€	
Rabobank 959.978	716.000	2,25%	555.870	28.680		527.190	383.790	19	Lineair	28.680	1)
Rabobank 901.124	1.800.000	3,30%	1.342.500	90.000		1.252.500	802.500	14	Lineair	90.000	2)
Schulden aan kredietinstellingen	2.516.000		1.898.370	118.680		1.779.690	1.186.290			118.680	
<u>Waarborghypotheke:</u>											
Gemeente Rotterdam Sleedoorlaan	726.048		726.048		726.048	0	0				
Gemeente Rotterdam, Heindijk 16	907.560		907.560		907.560	0	0				
Gemeente Rotterdam, Randweg 73/75	226.890		226.890		226.890	0	0				
Gemeente Rotterdam, Randweg 73/76	68.067		68.067		68.067	0	0				
Gemeente Rotterdam, Stolberglaan 14	204.201		204.201		204.201	0	0				
Gemeente Rotterdam, Heemraadsingel 110	154.285		154.285		154.285	0	0				
Gemeente Rotterdam 's-Gravensandse weg	109.339		109.339		109.339	0	0				
Overige langlopende schulden	2.396.390		2.396.390		2.396.390	0	0				
Totaal langlopende schulden	4.912.390		4.294.760	118.680	2.396.390	1.779.690	1.186.290			118.680	

Gestelde zekerheden

- 1) Als zekerheden zijn gesteld: Kleiweg 187, Jupiterlaan 93, Kamerlingh Onnesstraat 100, Bankastraat 51/Besarstraat 2-4-6, Strienemonde 19, Haven 7.
- 2) Als zekerheden zijn gesteld: Bakema-erf 215, Maaskanterf 56, Noordendijk 380/382.
- 3) De waarborghypotheke van de Gemeente Rotterdam zijn op 26 oktober 2018 geroyeerd. De bate uit hoofde van royement is opgenomen onder de financiële baten in de resultatenrekening.

5.1.7 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2018

OPBRENGSTEN

11. Inkomsten Jeugdwet

De specificatie is als volgt:

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
	€	€
Regionale inkomsten	72.639.373	69.430.057
Gemeentelijke inkomsten	38.145.779	36.257.286
Totaal	<u>110.785.152</u>	<u>105.687.343</u>

Toelichting:

De stijging van de omzet hangt voornamelijk samen met de uitbreiding van de Jeugdhulp in de Regio Rijnmond.

Nadere specificatie 11. Inkomsten Jeugdwet

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
	€	€
Regionale inkomsten		
Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)	49.310.617	44.432.819
Service organisatie Jeugd Zuid Holland Zuid	14.381.739	13.355.403
Regio Midden-Holland	8.679.764	10.181.191
Regio H10/Jeugdformaat	250.221	232.106
Hart van Brabant	100.939	72.263
Alphen aan den Rijn / Go voor Jeugd	249.917	540.825
Zeeland	188.605	175.477
Overig < € 100.000	598.088	439.973
Totaal JeugdWet verantwoording	<u>73.759.890</u>	<u>69.430.057</u>
Bij: productie voor onderaannemers (GRJR)	1.754.912	
Bij: productie GRJR op 31 december *)	106.554	
Af: discussie over productie	-2.981.983	0
Totaal regionale inkomsten	<u>72.639.373</u>	<u>69.430.057</u>

*) Niet opgenomen in JW verantwoording vanwege afrekenen in Vecozo in weken.

5.1.7 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2018

OPBRENGSTEN	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Gemeentelijke inkomsten	€	€
Per gemeente:		
Rotterdam	20.848.015	20.392.886
Nissewaard	2.548.811	2.278.567
Schiedam	2.466.901	2.178.101
Gouda (incl. JOS)	2.702.191	2.782.856
Zuidplas	720.990	555.433
Bodegraven-Reeuwijk	367.111	0
Goeree Overflakkee	1.447.000	1.044.412
Vlaardingen	1.190.881	1.011.022
Ridderkerk	1.085.907	1.041.315
Krimpen a/d IJssel	878.376	844.263
Barendrecht	894.529	955.410
Maassluis	648.340	428.988
Lansingerland	580.729	479.441
Hellevoetsluis	569.994	685.613
Albrandswaard	462.110	437.544
Dordrecht	215.200	185.296
Brielle	193.454	257.705
Westvoorne	183.411	114.023
Capelle a/d IJssel	0	114.716
Hoeksche Waard (v/h Cromstrijen)	139.762	136.181
Diversen	2.068	333.514
Totaal gemeentelijke inkomsten	<u>38.145.779</u>	<u>36.257.286</u>

Toelichting:

De gemeentelijke inkomsten bestaan voornamelijk uit vergoedingen voor wijkteams o.b.v. Fte's. Hier wordt daarom ook verwezen naar het overzicht "FTE's per wijkteam" in bijlage B.

12. Overige bedrijfsopbrengsten	Realisatie 2018	Realisatie 2017
	€	€
WMO inkomsten		
Nissewaard	1.175.989	1.175.989
Rotterdam	2.292.910	961.905
Schiedam	109.000	0
Capelle a/d IJssel	57.892	0
Overige	13.738	0
Discussie over productie	-235.198	
	<u>3.414.331</u>	<u>2.137.894</u>

Toelichting:

De stijging van de WMO omzet hangt voornamelijk samen met de uitbreiding van de hulp in de Regio Rotterdam.

ZVW inkomsten

Pallierterburcht	<u>723.787</u>	<u>731.999</u>
	<u>723.787</u>	<u>731.999</u>

5.1.7 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2018

OPBRENGSTEN	Realisatie 2018	Realisatie 2017
	€	€
Scholen		
Albeda College	1.324.590	1.032.391
Zadkine	367.987	453.435
Overig SMW (School maatschappelijk werk)	3.193.050	3.017.772
	<u>4.885.627</u>	<u>4.503.598</u>
	Realisatie 2018	Realisatie 2017
	€	€
Overig		
NIDOS	1.744.165	1.643.581
Overige subsidies en opbrengsten	3.114.230	2.483.951
Dordrecht (2017 Sociale Wijkteams)	1.458.106	4.662.143
Vergoeding voor uitgeleend personeel	182.251	283.666
Projecten en cursussen	101.241	138.470
Overige Rijkssubsidies	77.380	61.563
Subsidie gemeente Rotterdam	0	15.915
	<u>6.677.372</u>	<u>9.289.289</u>
Totaal overige bedrijfsopbrengsten	<u>15.701.117</u>	<u>16.662.780</u>

Toelichting:

De daling van de overige opbrengsten hangt voornamelijk samen met contractwijziging voor de zorgverlening aan Dordrecht, voorheen nog vallend onder de verrekenmethodiek van de wijkteams, maar in 2018 in onderaanneming van Stichting MEE Plus.

5.1.7 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2018

LASTEN

13. Personeelskosten

<i>De specificatie is als volgt:</i>	Realisatie	Realisatie
	2018	2017
	€	€
Lonen en salarissen	73.222.236	71.173.204
Sociale lasten	12.572.643	11.919.439
Pensioenpremies	6.736.874	6.562.824
Ontvangen ziekengelden	-1.104.753	-1.230.453
Totaal	91.427.000	88.425.015
Personeel niet in loondienst	3.701.450	4.506.512
Reiskosten WW en dienstreizen	1.408.808	1.618.147
Opleidingskosten	867.595	1.089.273
Arbodienst	190.778	173.039
Overige personeelskosten	871.639	1.101.370
Onttrekkingen en vrijval voorzieningen	-240.360	-466.531
Totaal personeelskosten	98.226.910	96.446.824
Gemiddeld aantal personeelsleden o.b.v. FTE's	1.452	1.402
Aantal personeelsleden werkzaam buiten Nederland	0	0

Toelichting

De toegenomen salariskosten liggen in lijn met de toename van de omzet en de toename in het aantal FTE's.

14. Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

<i>De specificatie is als volgt:</i>	Realisatie	Realisatie
	2018	2017
	€	€
Materiële vaste activa	1.080.437	744.452
Totaal afschrijvingen	1.080.437	744.452

Toelichting

De afschrijvingskosten zijn hoger dan in 2017 door incidentele vrijval van investeringssubsidies in 2017.

5.1.7 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2018

LASTEN

15. Overige bedrijfskosten

De specificatie is als volgt:

	Realisatie 2018 €	Realisatie 2017 €
Huisvestingskosten:		
Onderhoudskosten	1.522.671	1.706.397
Kosten huur en beheer	1.073.645	1.246.408
Overige huisvestingskosten	1.493.598	1.591.395
Subtotaal huisvestingskosten	<u>4.089.914</u>	<u>4.544.200</u>
Apparaatkosten:		
Kosten van administratieve en registratieve systemen	969.035	984.943
Computerbenodigdheden	1.218.898	1.276.250
Communicatiekosten	916.270	1.070.391
Kantoorkosten	535.378	241.468
Zakelijke lasten	590.496	594.638
Kosten algemeen beheer	1.431.006	964.860
Incidentele posten incl. mutatie debiteurenvoorziening	2.133.931	-895.352
Overige algemene kosten	265.987	-941.329
Af: bijdragen Care en Able	-1.085.485	-931.309
Subtotaal apparaatkosten	<u>6.975.516</u>	<u>2.364.561</u>
Verzorgingskosten:		
Verzorgingskosten	13.247.216	13.339.425
Subtotaal verzorgingskosten	<u>13.247.216</u>	<u>13.339.425</u>
Kosten onderaannemers:		
Zorgkosten derden	3.142.431	4.255.288
Subtotaal kosten onderaannemers	<u>3.142.431</u>	<u>4.255.288</u>
Totaal overige bedrijfskosten	<u><u>27.455.076</u></u>	<u><u>24.503.474</u></u>

Toelichting

Apparaatskosten:

- de kosten algemeen beheer 2018 zijn incidenteel hoger dan in 2017 door kosten gerelateerd aan de fusie, waaronder ook additionele kosten voor salarisverwerking en accountantskosten.
- de dotatie aan de voorzieningen 2018 ad 2,1M betreft voornamelijk het voorzien van risico's op debiteuren en vorderingen.
- de vrijval onder voorzieningen en overige algemene kosten in 2017 zijn incidenteel en voornamelijk veroorzaakt door vrijval BTW voorziening 830K, vrijval cloud C&A 280K.

5.1.7 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2018

LASTEN

16. Financiële baten en lasten

De specificatie is als volgt:	Realisatie	Realisatie
	2018	2017
	€	€
Vrijval leningen door royementen	-2.396.390	0
Rentebaten	-2.001	-25.273
Rentelasten	69.641	59.302
Totaal financiële baten en lasten	-2.328.750	34.029

Toelichting:

De waarborghypotheke van de Gemeente Rotterdam zijn op 26 oktober 2018 geroyeerd. De bate uit hoofde van royement is opgenomen onder de financiële baten in de resultatenrekening.

17. Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen Stichting Enver, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

De bezoldiging van de bestuurders en toezichhouders die in het kader van de WNT verantwoord worden, is opgenomen vanaf pagina 74.

18. Wet Normering Topinkomens (WNT)

Voor de WNT wordt verwezen naar de volgende pagina. Er zijn geen overige personeelsleden die classificeren voor de WNT.

19. Honoraria accountant

	2018	2017
	€	€
Controle vd jaarrekening incl Jeugdwet, WMO en subsidies	327.526	173.213
Overige controlewerkzaamheden	0	0
Fiscale advisering	0	0
Niet-controlediensten	0	0
Totaal honoraria accountant	327.526	173.213

Toelichting:

Vanwege de fusie, de wisseling van accountant en de overloop van kosten over de jaargrens heen zijn de totale kosten van honoraria per accountantsorganisatie en per jaar niet vergelijkbaar.

De accountant van stichting Enver voor boekjaar 2018 is KPMG Accountants.

De honoraria 2017 betroffen Deloitte Accountants B.V. en Assist Audit Services en Advisering B.V.

5.1.7 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2018

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Enver. Het voor Stichting Enver toepasselijke bezoldigingsmaximum voor 2018 bedraagt € 151.000 (Klasse-indeling vastgesteld op III, totaalscore 9 punten) conform Regeling Bezoldigingsmaxima Topfunctionarissen Zorg- en Jeugdhulp.

Op 31 maart 2017 is Stichting Enver opgericht en heeft bestuurlijke fusie plaatsgevonden van FlexusJeugdplein, Stek Jeugdhulp en Trivium Lindenhof. Op 31 december 2017 zijn de entiteiten juridisch gefuseerd in Stichting Enver (als opnemende stichting). Vanaf 1 januari 2018 is mevrouw Roelofs benoemd tot bestuurder van Stichting Enver. De voormalig bestuurders van de in de fusie opgenomen stichtingen, de heer Spierings, de heer Bovens en de heer Lelieveld zijn in 2018 uit dienst gegaan. Vanaf 1 september 2018 is mevrouw A.S. Sprokkereef-Pons toegetreden als bestuurder van Stichting Enver.

1. Bezoldiging topfunctionarissen**1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling**

bedragen x € 1	T.A.M. Roelofs	A.S. Sprokkereef - Pons
Functiegegevens	Lid RvB	Lid RvB
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/9 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	139.933	36.827
Beloningen betaalbaar op termijn	12.249	4.042
<i>Subtotaal</i>	152.182	40.869
Individueel WNT-maximum	151.000	50.471
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en terugontvangen in 2019	-1.182	
Totaal bezoldiging	151.000	40.869
Motivering waarom overschrijding is toegestaan	NVT	NVT
Motivering vordering wegens onverschuldigde betaling	*)	NVT
Gegevens 2017		
Aanvang en einde functievervulling in 2017		
Omvang dienstverband 2017 (in fte)	1/1 - 31/12	NVT
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	137.649	NVT
Beloningen betaalbaar op termijn	11.819	NVT
Totaal bezoldiging 2017	149.468	NVT

*) De bezoldiging van mevr. Roelofs is abusievelijk te hoog bepaald, doordat geen rekening is gehouden met bijtelling van de auto. Dit is begin 2019 gecorrigeerd en terug betaald.

5.1.7 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2018

bedragen x € 1	A.G. Lelieveld	J.J.G. Bovens	W.J.A.M. Spierings
Functiegegevens	Lid RvB	Lid RvB	Lid RvB
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 28/02	1/1 - 28/02	1/1 - 13/04
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	32.966	29.124	53.925
Beloningen betaalbaar op termijn	2.063	2.048	3.561
<i>Subtotaal</i>	35.029	31.172	57.486
Individueel WNT-maximum	27.566	26.302	49.975
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en deels terugontvangen	-7.463	-4.870	-7.511
Totaal bezoldiging	27.566	26.302	49.975
Motivering waarom overschrijding is toegestaan	NVT	NVT	NVT
Motivering vordering wegens onverschuldigde betaling	*)	*)	*)
Gegevens 2017			
Aanvang en einde functievervulling in 2017			
Omvang dienstverband 2017 (in fte)	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	158.635	151.364	165.749
Beloningen betaalbaar op termijn	11.918	11.253	11.253
Totaal bezoldiging 2017	170.553	162.617	177.002

*) De bezoldiging 2018 van Dhr. Lelieveld bevat een bedrag van EUR 6.626 vakantietoelage dat zijn oorsprong vindt in 2017, waardoor sprake is van een onverschuldigd betaald bedrag EUR 837. Dit bedrag is in maart 2019 terug ontvangen.
De bezoldiging 2018 van Dhr. Bovens bevat een bedrag van EUR 5.618 vakantietoelage dat zijn oorsprong vindt in 2017, waardoor geen sprake is van een onverschuldigd betaald bedrag.
De bezoldiging 2018 van Dhr. Spierings bevat een bedrag van EUR 6.601 vakantietoelage dat zijn oorsprong vindt in 2017, waardoor sprake is van een onverschuldigd betaald bedrag EUR 910. Dit bedrag is in maart 2019 terug ontvangen.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

bedragen x € 1	A.G. Lelieveld	J.J.G. Bovens	W.J.A.M. Spierings
Functiegegevens	Lid RvB	Lid RvB	Lid RvB
Functie(s) bij beëindiging dienstverband	1/1 - 28/02	1/1 - 28/02	1/1 - 13/04
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	ja	ja	ja
Ontslaguitkering			
Overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	75.000	75.000	75.000
Individueel toepasselijk maximum	75.000	75.000	75.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	NVT	NVT	NVT
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	75.000	75.000	75.000
Waarvan betaald in 2018	75.000	75.000	75.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	NVT	NVT	NVT
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	NVT	NVT	NVT

5.1.7 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2018

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Dhr. A. Rouvoet	Dhr. J.G. Bod	Dhr. C. Çörüz
Functiegegevens	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	13.500	9.000	9.000
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	22.650	15.100	15.100
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	NVT	NVT	NVT
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	NVT	NVT	NVT
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	NVT	NVT	NVT
Gegevens 2017			
Functiegegevens	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	16.350	6.050	10.900
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	21.900	14.600	14.600

bedragen x € 1	Mevr. I.M.H. de Groen	Dhr J.T.W. Krapels	Mevr. E.L. Kuijper
Functiegegevens	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	9.000	9.000	9.000
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	15.100	15.100	15.100
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	NVT	NVT	NVT
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	NVT	NVT	NVT
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	NVT	NVT	NVT
Gegevens 2017			
Functiegegevens	Lid RvT	Voorzitter RvT	Voorzitter RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	6.050	9.075	6.960
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	14.600	21.900	18.150

5.1.7 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2018

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Dhr. M. Muller	Dhr. E.A. van Win	Dhr. D. Zwaveling
Functiegegevens	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	9.000	9.000	9.000
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	15.100	15.100	15.100
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	NVT	NVT	NVT
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	NVT	NVT	NVT
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	NVT	NVT	NVT
Gegevens 2017			
Functiegegevens	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	10.900	4.680	4.680
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	14.600	12.100	12.100

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2018 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld.

Stichting ENVER

5.1.8 Vaststelling en goedkeuring

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De Raad van Bestuur van Stichting Enver heeft de jaarrekening 2018 vastgesteld in de vergadering van 25 maart 2019.

De Raad van Toezicht van Stichting Enver heeft de jaarrekening 2018 goedgekeurd in de vergadering van 26 maart 2019.

Resultaatbestemming

Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in de resultatenrekening.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum onderkend.

Raad van Bestuur

Mevr. T.A.M. Roelofs
W.G. 25 maart 2019

Raad van Bestuur

Mevrouw A.S. Sprokkereef - Pons
W.G. 25 maart 2019

Raad van Toezicht

Dhr A. Rouvoet
Voorzitter
W.G. 26 maart 2019

Raad van Toezicht

Dhr. J.G. Bod
Lid
W.G. 26 maart 2019

Raad van Toezicht

Dhr. C. Çörüz
Lid
W.G. 26 maart 2019

Raad van Toezicht

Mevr. I.M.H. de Groen
Lid
W.G. 26 maart 2019

Raad van Toezicht

Dhr J.T.W. Krapels
Vice-voorzitter
W.G. 26 maart 2019

Raad van Toezicht

Mevr. E.L. Kuijper
Lid
W.G. 26 maart 2019

Raad van Toezicht

Dhr. M. Muller
Lid
W.G. 26 maart 2019

Raad van Toezicht

Dhr. E.A. van Win
Lid
W.G. 26 maart 2019

Raad van Toezicht

Dhr. D. Zwaveling
Lid
W.G. 26 maart 2019

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2.1 Statutaire regeling resultaatbestemming

Er is geen statutaire regeling aangaande de resultaatbestemming.

5.2.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring is opgenomen op de volgende pagina.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Enver

Verklaring over de in het jaardocument opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Enver (hierna 'de stichting') te Rotterdam (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in het jaardocument opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Enver per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de vereisten voor de jaarrekening gesteld bij of krachtens de Regeling Jeugdwet.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2018;
- 2 de resultatenrekening over 2018; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Enver zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Ter vergelijking opgenomen informatie niet gecontroleerd

Op de jaarrekening 2017 is geen accountantscontrole toegepast. Derhalve zijn de ter vergelijking opgenomen bedragen in de winst-en-verliesrekening en de daaraan gerelateerde toelichtingen, evenals de ter vergelijking opgenomen bedragen in de mutatieoverzichten niet gecontroleerd.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de klassenindeling bezoldigingsmaximum 2015/2014

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij het bezoldigingsmaximum WNT 2015/2014 zoals bepaald en verantwoord door (de juridische voorgangers van) Stichting Enver als uitgangspunt gehanteerd voor onze controle en hebben wij geen werkzaamheden verricht op de totstandkoming van dit bezoldigingsmaximum 2015/2014.

Verklaring over de in het jaardocument opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaardocument andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuurlijk verslag;
- de overige gegevens;
- bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling Jeugdwet is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling Jeugdwet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling Jeugdwet.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met vereisten voor de jaarrekening gesteld bij of krachtens de Regeling Jeugdwet. In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 10 april 2019

KPMG Accountants N.V.

E.P. van Driel RA

DEEL 3: BIJLAGEN

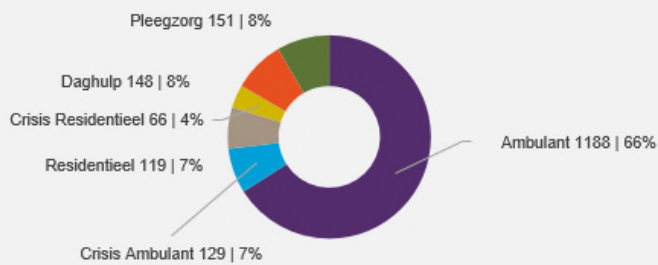
A. Jaaroverzicht 2018 - hulptrajecten per gemeente en kerngetallen specialistische jeugdhulp

Overzicht exclusief inzet wijkteams en vrij toegankelijke hulp

Enver 2018 Zuid-Holland Zuid

Aantal kinderen en jongeren ondersteund door Enver in 2018 in Zuid-Holland Zuid naar hulpsoort:

8,1

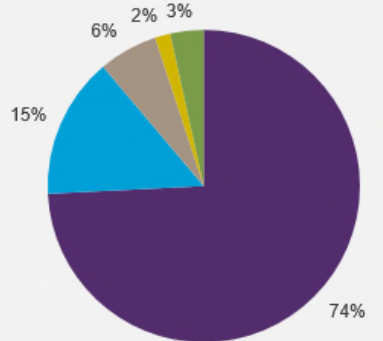
Gemiddelde tevredenheid jongeren (n=76)

8,5

Gemiddelde tevredenheid ouders (n=269)

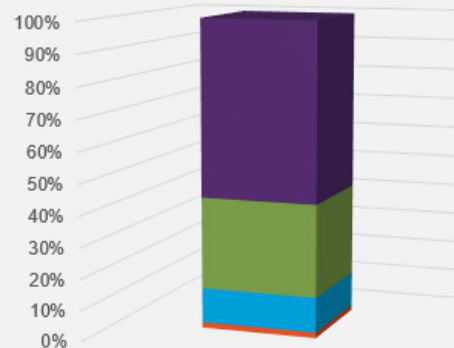
Reden beëindiging in 2018 in Zuid-Holland Zuid:

- Beëindiging volgens plan
- Voortijdig | In overeenstemming
- Voortijdig | Eenzijdig door cliënt
- Voortijdig | Eenzijdig door aanbieder
- Voortijdig | Door externe omstandigheden

Doelrealisatie in 2018 in Zuid-Holland Zuid:

- Achteruitgang 2%
- Gelijk gebleven 11%
- Vooruitgang 30%
- Volledig behaald 57%

Aantallen per gemeente in Zuid-Holland Zuid naar aard hulp

Gemeente						
	Ambulant	Ambulante crisishulp	Daghulp	Residentiële zorg	Residentiële crisishulp	Pleegzorg
Alblasserdam	34	5	4	5	1	6
Binnenmaas	32	4	7	1	0	2
Cromstrijen	37	0	3	1	1	1
Dordrecht	410	23	52	82	17	19
Giessenlanden	17	6	4	1	0	0
Gorinchem	102	25	15	3	3	5
Hardinxveld-Giessendam	19	2	3	1	3	18
Hendrik-Ido-Ambacht	38	7	6	3	3	5
Korendijk	4	1	0	0	3	7
Leerdam	36	7	7	2	2	2
Molenwaard	40	8	4	4	3	31
Oud-Beijerland	135	5	1	4	3	14
Papendrecht	30	14	15	4	10	11
Sliedrecht	58	3	8	2	3	10
Strijen	15	1	0	0	0	11
Zederik	29	0	2	1	0	0
Zwijndrecht	152	18	17	5	14	9

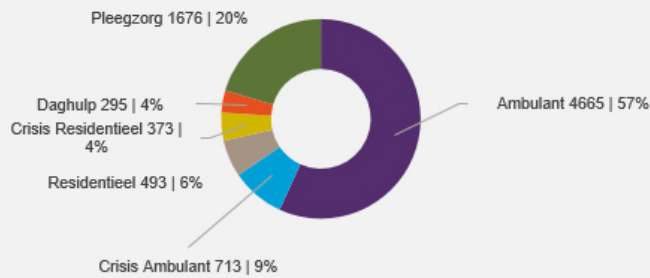
Verantwoording: Getoonde aantallen betreffen naast jeugdzorg: trajecten die in het kader van schoolmaatschappelijk werk tot stand kwamen en opvang van minderjarige asielzoekers. Doelrealisatie en reden beëindiging zijn exclusief pleegzorg en schoolmaatschappelijk werk.

Enver 2018 Regio Rijnmond

Aantal kinderen en jongeren ondersteund door Enver in 2018 in Regio Rijnmond naar hulpsort:

8,2

Gemiddelde tevredenheid jongeren (n=540)

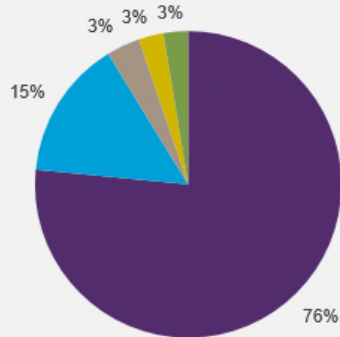

8,6

Gemiddelde tevredenheid ouders (n=851)

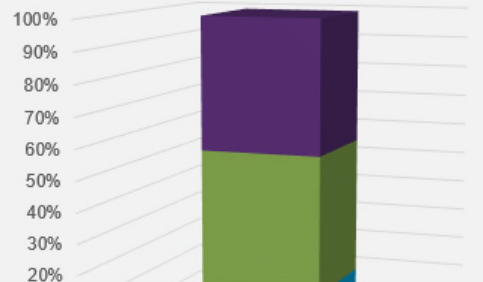
Reden beëindiging in 2018 in Regio Rijnmond:

- Beëindiging volgens plan
- Voortijdig | In overeenstemming
- Voortijdig | Eenzijdig door cliënt
- Voortijdig | Eenzijdig door aanbieder
- Voortijdig | Door externe omstandigheden

Doelrealisatie in 2018 in Regio Rijnmond:

- Achteruitgang 1%
- Gelijk gebleven 11%
- Vooruitgang 44%
- Volledig behaald 43%

Aantallen per gemeente in Regio Rijnmond naar aard hulp

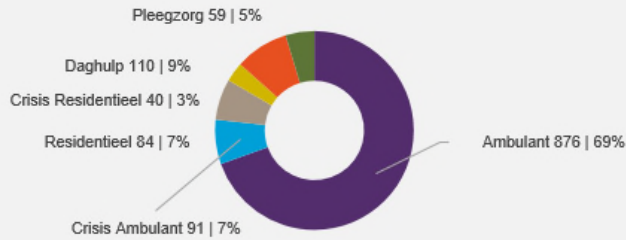
Gemeente						
	Ambulant	Ambulante crisishulp	Daghulp	Residentiële zorg	Residentiële crisishulp	Pleegzorg
Albrandswaard	19	5	2	2	1	12
Barendrecht	107	24	6	2	8	49
Brielle	86	11	0	5	3	4
Capelle aan den IJssel	171	29	32	63	14	103
Goeree-Overflakkee	80	23	0	2	10	36
Hellevoetsluis	177	21	2	8	7	45
Krimpen aan den IJssel	34	8	14	18	10	46
Lansingerland	370	20	6	4	2	60
Maassluis	95	7	7	8	11	40
Nissewaard	284	65	0	70	54	120
Ridderkerk	67	16	8	7	8	65
Rotterdam	2799	376	163	254	201	905
Schiedam	209	58	37	30	26	92
Vlaardingen	150	41	18	15	16	88
Westvoorne	17	9	0	5	2	11

Verantwoording: Getoonde aantallen betreffen naast jeugdzorg: trajecten die in het kader van schoolmaatschappelijk werk tot stand kwamen, opvang van minderjarige asielzoekers, crisisnachtopvang van jongvolwassenen en vrouwenopvang. Doelrealisatie en reden beëindiging zijn exclusief pleegzorg, schoolmaatschappelijk werk en vrouwenopvang.

Enver 2018 Midden-Holland

Aantal kinderen en jongeren ondersteund door Enver in 2018 in Regio Midden-Holland naar hulpsoort:

 8,1

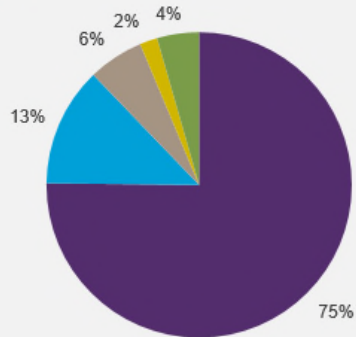
Gemiddelde tevredenheid jongeren (n=147)

 8,4

Gemiddelde tevredenheid ouders (n=204)

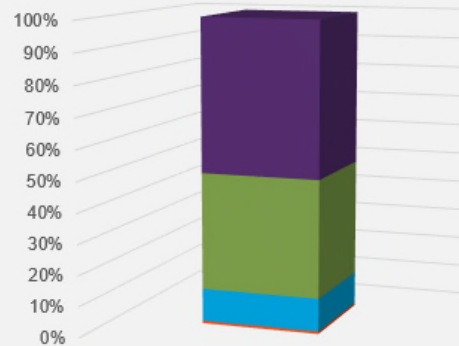
Reden beëindiging in 2018 in Regio Midden-Holland:

- Beëindiging volgens plan
- Voortijdig | In overeenstemming
- Voortijdig | Eenzijdig door cliënt
- Voortijdig | Eenzijdig door aanbieder
- Voortijdig | Door externe omstandigheden

Doelrealisatie in 2018 in Regio Midden-Holland:

- Achteruitgang 1%
- Gelijk gebleven 11%
- Vooruitgang 38%
- Volledig behaald 50%

Aantallen per gemeente in Regio Midden-Holland naar aard hulp

Gemeente						
	Ambulant	Ambulante crisishulp	Daghulp	Residentiële zorg	Residentiële crisishulp	Pleegzorg
Alphen aan den Rijn	24	0	3	2	3	8
Bodegraven-Reeuwijk	95	13	16	8	4	5
Gouda	334	33	40	49	14	11
Krimpenerwaard	211	13	15	10	8	19
Waddinxveen	103	13	17	7	6	7
Zuidplas	109	19	19	8	5	9

Verantwoording: Getoonde aantallen betreffen alleen jeugdzorg, geen schoolmaatschappelijk werk en geen opvang minderjarige asielzoekers. Doelrealisatie en reden beëindiging zijn exclusief pleegzorg.

Totalen per regio inclusief overige gemeentes

Gemeente						
	Ambulant	Ambulante crisishulp	Daghulp	Residentiële zorg	Residentiële crisishulp	Pleegzorg
Zuid-Holland Zuid	1188	129	148	119	66	151
Regio Rijnmond	4665	713	295	493	373	1676
Midden-Holland	876	91	110	84	40	59
Overige gemeentes	96	5	12	16	7	85
Totaal	6825	938	565	712	486	1971

Overzicht wijkteams

Plaats	teams	Ingekochte formatie	Gerealiseerde formatie
Albrandswaard	wijkteam	5,20	5,21
Barendrecht	wijkteams	11,54	11,00
Bodegraven-Reeuwijk	wijkteams	4,15	4,22
Brielle	wijkteams	2,40	2,40
Dordrecht (als onderaannemer)	sociaal wijkteams	16,50	17,77
Goeree Overflakkee	wijkteams	16,72	16,71
Gouda	sociale teams	19,00	19,93
Hellvoetsluis	wijkteams	5,60	5,60
Krimpen a/d IJssel	wijkteam	10,00	9,98
Lansingerland	wijkteams	5,31	5,33
Maassluis	wijkteam	7,40	7,73
Nissewaard	wijkteams	23,98	23,68
Ridderkerk	wijkteams	13,95	13,48
Rotterdam	wijkteams	206,04	205,50
Schiedam	wijkteam	29,14	31,71
Vlaardingen	wijkteam	12,80	14,00
Westvoorne	wijkteams	2,10	2,10
Zuidplas	wijkteams	8,76	8,30
Totaal		400,59	404,65

B. Verslag pleegouderraad 2018

Algemeen

Met dit verslag legt de pleegouderraad (POR) verantwoording af voor de activiteiten in het verslagjaar 2018.

De pleegouderraad (POR) is het medezeggenschapsorgaan van Enver en behartigt als zodanig de belangen van de circa 1.200 pleegouders. De POR denkt kritisch mee en geeft advies over zaken die zich binnen de organisatie afspelen en in het bijzonder die zaken die de pleegzorg aangaan.

De POR bestaat momenteel uit vijf leden, t.w. Marian Rink (voorzitter), Wim de Jonge (secretaris), Carry van der Linden (lid en vertrouwenspersoon), Rita Roodenburg (lid) en Angélique Teeuw (lid). De POR is de stem van de pleegouders. De vertegenwoordigers in de pleegouderraad spreken uit eigen ervaring. Daarnaast tracht de POR zoveel mogelijk in contact te staan met andere pleegouders. De POR-leden hebben ervaring met verschillende soorten pleegzorg en zijn allen verbonden aan de organisatie Enver.

Samenwerking

Het jaar 2018 is gestart met Stichting Enver per 1 januari 2018. De POR heeft actief meegedacht in de vormgeving van de nieuwe stichting. Steeds stond bij de POR de positie van pleegouders en hun begeleiding centraal. De POR heeft gevraagd om updates van de vorming van de nieuwe stichting en vragen gesteld over de implementatie en borging van de pleegzorg. In gesprekken heeft de POR gewezen op de bijzondere positie van pleegzorg en het belang hier apart aandacht aan te blijven besteden, juist vanwege de grootte van de nieuwe organisatie. De POR was actief betrokken bij de werving en selectie van de tweede bestuurder van Enver.

Naast de interne vergaderingen heeft de POR regelmatig contact met de bestuurder en management. Bij al deze bijeenkomsten stond het behartigen van de belangen van pleegouders en pleegkinderen voorop. Onderwerpen die aan de orde kwamen waren onder meer:

- Tevredenheidsonderzoek pleegouders (P-toets) en verbetertraject.
- Jaardocument en begroting Enver.
- Opzetten van buddy's binnen pleegzorg.
- Ondersteuning en ontlasting (respijtzorg) pleegouders (bij ziekte e.d.).
- Samenwerking tussen pleegzorgbegeleiders pleegouders en gezinsvoogden.
- Wetswijzigingen, w.o. AVG.
- Verlenging pleegzorg tot 21 jaar.

Het management van Enver bevraagt de POR regelmatig over hun mening, advies en inbrengt op bovenstaande punten. Ook brengt de POR regelmatig actief eigen punten in.

Communicatie

Contacten met de achterban

De POR streeft naar een goed en geregeld contact met haar achterban. Om zo goed mogelijk bereikbaar en beschikbaar te zijn voor signalen vanuit de pleegouders werden diverse activiteiten in gang gezet, dan wel gecontinueerd.

Het gaat hierbij onder meer om:

- Communicatie met de 'Schaduw-POR', een groep van zo'n 250 pleegouders aan wie de POR regelmatig per mail themavragen voorlegt.

- Verzorging van een aantal vaste rubrieken in de digitale Nieuwsbrief voor pleegouders, die aan zo'n 700 pleegouders wordt toegezonden. De nieuwsbrief verschijnt gemiddeld 4 maal per jaar.
- Op de website van Enver is informatie over de POR en het werk van de POR te vinden. Gebleken is dat pleegouders de pleegouderraad gelukkig steeds beter weten te vinden en signalen afgeven bij de POR. Het gebeurt regelmatig dat pleegouders zelf contact zoeken met de POR om aandacht te vragen voor hun specifieke situatie.
- Betrokkenheid bij 'De week van de Pleegzorg', waarbij de POR samen met Enver een avondje uit met de theatershow Omdenken (van Berthold Gunster) heeft kunnen aanbieden aan pleegouders.

Onderwerpen

Programma 'Investeren in de kracht van pleegouders'

De POR nam deel aan de focusgroepen, waarbij pleegzorgaanbieders en pleegouders, op uitnodiging van Jeugdzorg Nederland (JN) en de Nederlandse Vereniging voor pleeggezinnen (NVP), in gesprek gingen over de wensen en behoeften van pleegouders ten aanzien van het scholingsaanbod, relevante thema's, het huidige aanbod, wat daar wel en niet in werkt, etc.

Alicia, Stop de Carrousel

De POR nam deel aan de discussie rondom de documentaire over Alicia, het meisje als voorbeeld van de steeds verzwarende 24 uurshulpverlening in een professionele setting. Vragen waar ook de POR zich over buigt, is hoe deze kinderen (blijvend) een gezinssituatie geboden kan worden. Pleegouders behoeven meer ondersteuning en educatie voor een dergelijke taak. Het plan 'Ieder kind een gezin' richt zich op de wijze waarop Enver ervoor kan zorgen dat ieder kind in een gezin kan opgroeien. Maar ook: Hoe kunnen wij voorkomen dat kinderen die nu in een pleeggezin wonen - maar daar eigenlijk weg zouden moeten omdat het te zwaar wordt - alsnog zouden kunnen blijven. De POR denkt mee vanuit het perspectief van de pleegouder.

Zorg aan pleeggezinnen: werving, breakdown en verzwarening van zorgvraag

Omdat de vraag om pleeggezinnen continu aanwezig is, komt het thema werving regelmatig terug op de agenda. Zowel de breakdown van pleeggezinnen als de stijging van de vraag, zijn onderwerpen die de POR bespreekt tijdens de overlegbijeenkomsten met de bestuurder. Er wordt dan vooral besproken op welke wijze vraag en aanbod op elkaar afgestemd kunnen worden en welke zorg er is aan pleegouders.

Digitale nieuwsbrief voor pleegouders

De digitale nieuwsbrief voor pleegouders verscheen in 2018 vier maal. De POR heeft zitting in het redactieteam en verzorgt een aantal vaste rubrieken, te weten:

- *Artikel m.b.t. het gekozen thema*
Thema's in het verslagjaar waren onder meer: Contacten met de biologische ouders (bezoekregeling) en Wet- en regelgeving omtrent privacy van pleegkinderen.
- *'De Pluim'*
De rubriek 'De Pluim' werd in het leven geroepen door de POR. Pleegouders hebben de mogelijkheid om medewerkers van Enver een compliment te maken over hun werk. In het verslagjaar werden vier pluimen uitgereikt, waarvan drie aan een pleegzorgwerker en één aan een voogd (JBRR).
- *Nieuws vanuit de POR*, waarbij we schrijven over ons werk, onze bevindingen en alle ontwikkelingen die ons aangaan.

Versterken van de kracht van pleegouders en Actieonderzoek continuïteit pleegzorg (NVP)

Beide landelijke projecten onder andere geïnitieerd door de NVP, hebben de aandacht van de POR. Desgevraagd adviseert de POR en bij verschillende bijeenkomsten betreffende deze projecten was de POR aanwezig. De projecten, met als doel de pleegouders meer knowhow te bieden teneinde het aantal breakdowns omlaag te brengen en uitval van pleegouders te voorkomen, worden gevolgd en voor zover mogelijk geïmplementeerd door Enver.

Taskforce Pleegzorg Nederland

De POR is lid van de LOPOR, het overkoepelend overleg waarbij nagenoeg alle pleegzorginstellingen in Nederland aangesloten zijn. De NVP vormt samen met de LOPOR en de SBPN (Stichting Belangenbehartiging Pleeggrootouders Nederland) de 'Taskforce Pleegzorg Nederland' teneinde de belangrijkste thema's rondom pleegzorg blijvend onder de aandacht te brengen van de verantwoordelijke minister en ambtenaren van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Pleegouders moeten meer aan de voorkant worden betrokken bij alle plannen.

Contacten met individuele pleegouders

In het verslagjaar hebben POR-leden enkele persoonlijke contacten gehad met individuele pleegouders. Vaak betrof dit een klacht over, dan wel een hiaat in, de samenwerking met Enver. De functie die de POR hierbij heeft, is het bieden van een luisterend oor, het gesprek aangaan met betrokkenen of doorverwijzen, alles gebaseerd op de vraag en behoefte van de desbetreffende pleegouder.

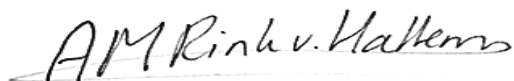
De toekomst

De nieuwe organisatie Enver heeft zich neergezet in het hulpverleningslandschap. De aankomende tijd zal er nog het nodige ontwikkeld worden, zeker ook als het gaat om het beter bedienen van pleegouders. De POR zal nauwgezet betrokken blijven bij alle wijzigingen aangaande de pleegzorg.

De POR ziet kansen en ontwikkelingsmogelijkheden, met name in de samenwerking tussen alle geledingen binnen Enver, alsmede de ontwikkelingen op landelijk niveau.

Als POR proberen wij zo goed mogelijk zicht en grip te houden op alle veranderingen met de focus op pleegzorg. Dit doen wij met elkaar, in vertrouwen en samen met de pleegouders én de bevlogen professionals. We zijn ervan overtuigd dat we op die manier het beste kunnen opkomen voor de belangen van pleegouders. Voorwaarde is wel dat pleegouders van zich laten horen en contact zoeken met de POR. De slogan 'Samen staan wij sterk' blijft zeker gelden.

Namens de pleegouderraad,

Marian Rink, voorzitter
Wim de Jonge, secretaris

C. Verslag ondernemingsraad 2018

In dit verslag van de Ondernemingsraad (OR) worden de belangrijkste activiteiten in 2018 beschreven en wordt er vooruit gekeken naar zaken die in 2019 zeker op de agenda komen.

De OR heeft gevraagd en ongevraagd advies gegeven, na overleg met de bestuurder en, waar nodig na wijzigingen, ingestemd met voorgelegde regelingen. En de OR heeft met medewerkers en met de bestuurder meningsvormend gesproken over urgente en actuele zaken.

2018 is het eerste jaar van Enver. Tot juni 2018 heeft de Koepelondernemingsraad (met hierin 3 afgevaardigde OR-leden van de voormalige organisaties) gefunctioneerd als OR. Op 12 juni 2018 zijn er OR-verkiezingen gehouden waarna de OR is geïnstalleerd. Veel collega's hebben zich kandidaat gesteld voor de OR.

Besloten is om een 'kern-OR' met 9 zetels te vormen en alles in het werk te stellen om medezeggenschap te verbreden binnen de hele organisatie. De OR wil dit onder andere bereiken door het instellen van verschillende commissies die zich elk met specifieke onderwerpen bezighouden.

De OR is nog hard bezig om goede vormen te vinden voor participatie en medezeggenschap binnen de organisatie, zoals OR-ambassadeurs, contactpersonen en uitbreiden van commissies.

Dit blijven de belangrijkste speerpunten voor de OR, ook in 2019.

De tweede helft van 2018 heeft de nieuwe OR, uiteraard met de desbetreffende afdelingen, hard gewerkt om de meest belangrijke personele regelingen voor Enver te ontwikkelen en vast te stellen.

Naast het ontwikkelen van een goede onderlinge werkwijze is natuurlijk aandacht besteed aan samenwerking met het bestuur.

Een kort overzicht onderverdeeld in de 2 categorieën:

- Agendapunten waarmee de OR in 2018 heeft ingestemd en/of positief geadviseerd.
- Punten die voor 2019 op de agenda staan.

Agendapunten waarmee de OR in 2018 heeft ingestemd en/of positief geadviseerd

- Verzuimbeleid en verzuimprotocol.
- Reiskostenregeling.
- Oprichting coöperatie 0-100 Midden-Holland.
- Notitie Werkdruk & Werkplezier.
- Concept beleidsnotitie inzet vitaliteitsbudget (positief geadviseerd).
- Scholingsbeleid/deskundigheidsbevordering.
- Notitie Werving & Selectie.
- Jaargesprekken.

Punten die voor 2019 op de agenda staan

- Harmonisatie loongebouw.
- Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO)
- 1^e evaluatie verzuimbeleid en verzuimprotocol.
- 1^e evaluatie oprichting coöperatie 0-100 Midden-Holland.
- Evaluatie Jaargesprekken.
- Reiskostenregeling.

- Stagebeleid.
- Medewerkersvertrouwenspersoon.
- Interne klachtenregeling voor medewerkers.
- Duurzame inzetbaarheid.
- Aanbestedingen.
- Het inbedden van de participatie binnen Enver.
- Nieuw registratiesysteem Enver.

De OR streeft ernaar dat over onderwerpen met direct betrokken medewerkers en geïnteresseerde medewerkers gesproken wordt bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid. Participatie vanaf het begin verhoogt de kwaliteit en is onontbeerlijk voor draagvlak.

De OR bereidt zijn werk ook zoveel mogelijk voor in samenspraak met medewerkers. Deze bevindingen worden meegenomen in de reacties van de OR en in de overlegvergaderingen.

Net als in voorgaande jaren zullen in 2019 regelmatig overleggen plaatsvinden met:

- Raad van toezicht.
- POR en Cliëntenraad.
- Bedrijfsartsen.
- Medewerkersvertrouwenspersoon.
- Collega's.

Voor de eerste 3 staan al afspraken gepland voor het nieuwe jaar.

Tot slot

Om de zichtbaarheid van de OR te vergroten en om medewerkers de kans te geven aan te sluiten bij een OR-vergadering, of even binnen te lopen om iets voor te leggen, te vragen, gaat de OR in 2019 vergaderen op diverse hoofdlocaties van Enver.

De mogelijkheden en kansen van en voor werkers, werkgelegenheid, de kwaliteit en de effectiviteit van het werk blijven de belangrijkste aandachtspunten.

OR-leden

Marjo Stijns,	voorzitter	werkbegeleiding
Doron van der Eerden	vicevoorzitter	ambulant werker
Esther Szabó		ambulant werker
Marlous van Dongen		ambulant werker
Danielle Versteegh		ambulant werker
Lonneke Casteleijn*		ambulant werker
*Vervanger Afonso Rebelo Pita		ambulant werker
Anouk van Crujningen		ambulant werker
Mike Genegel		medewerker ICT
Sjoukje Pols		gedragwetenschapper
Erna de Harder	ambtelijk secretaris	secretariaatsmedewerker
Elles Zwerts	ambtelijk secretaris	secretariaatsmedewerker

Januari 2019,

Marjo Stijns
voorzitter